

2015 Türkiye Göç Raporu

TANIMLAR

Bu raporda;

Çalışma İzni: Bir devletin yetkili bir mercii tarafından verilen, göçmen işçilerin ev sahibi ülkede çalışmasına geçerliliği süresince izin veren hukuki belgeyi,

Düzensiz Göç: Yabancıların yasa dışı yollarla bir ülkeye girişini, ülkede kalışını, ülkeden çıkışını veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamasını,

Düzensiz Göçmen: Yasa dışı yollarla Türkiye'ye giren, Türkiye'de kalan ve Türkiye'den çıkan veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmayan kişiyi,

Geçici Barınma Merkezi: Geçici koruma kapsamındaki yabancıların toplu olarak barınma ve işlerinin sağlanması amacıyla kurulan merkezleri,

Geçici Koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara sağlanan korumayı (YUKK-madde 91),

Geri Gönderme Merkezi: İdari gözetime alınan yabancıların tutulduğu merkezleri,

Göç: Yabancıların yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı,

Göçmen Kaçakçısı: Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek amacıyla, yasal olmayan yollardan; bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkân sağlayan kişiyi,

İdari Gözetim: Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıların Geri Gönderme Merkezinde tutulmasını,

İdari Gözetim Kararı: Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya Türkiye'den çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından alınan kararı,

İkamet izni: Yabancılar Türkiye'de kalmak üzere verilen izin belgesini,

İkincil Koruma: Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü (YUKK-madde 63),

İnsan taciri: Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tâbi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak amacıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren, sevk eden veya barındıran kişiyi,

İnsan ticareti: Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tâbi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağ-

lamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri tedarik etmek, kaçırmak, bir yerden başka bir yere götürmek, sevk etmek veya barındırmayı, İnsan ticareti mağduru: İnsan ticareti mağduru olan veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişiyi,

Mülteci: Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü (YUKK-madde 61),

Sınır Dışı Etme: Türkiye’de kalma hakkı bulunmayan yabancıyı; menşe ülkesine, transit gideceği ülkeye, Türkiye’ye gelmek üzere transit geçtiği ülkeye ya da başka bir üçüncü ülkeye gönderilmek üzere, ülkeden çıkarılması işlemini,

Sınır Kapısı: Bakanlar Kurulu kararıyla Türkiye’ye giriş ve Türkiye’den çıkış için belirlenen sınır geçiş noktasını,

Şartlı Mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü (YUKK-madde 62),

Uluslararası Koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,

Vize: Türkiye’de en fazla doksan güne kadar kalma hakkı tanıyan ya da transit geçişini sağlayan izni,

Vize muafiyeti: Vize alma gerekliliğini kaldıran düzenlemeyi,

Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi, ifade eder.

GİRİŞ

Göç konusu sadece göç alan devletlerde değil, küreselleşmenin hissedildiği veya yoğun olarak yaşandığı tüm coğrafyalarda gündemin ilk sıralarında yer almakta, herkesi ve her yapıyı ilgilendirmektedir.

Dünya genelinde hemen hemen her ülke göçten etkilenmiştir. Özellikle 20’nci yüzyılın ikinci yarısı toplu nüfus hareketlerine şahitlik edilmiş, göçmen nüfusu son yarım yüzyılda hızlı bir artış göstermiştir. Nitekim Birleşmiş Milletler verilerine göre son 20 yıldaki hızıyla artmaya devam ederse, dünyadaki uluslararası göçmenlerin sayısının 2050’de 405 milyona ulaşması beklenmektedir.

Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla göçmenlere kapılarını açan, ihtiyaç duyanları koruma altına alan ve dünya kamuoyu tarafından da saygı duyulan bin yıllık köklü bir göç geleneğine sahiplik etmiştir.

Bu anlamda; 1492 yılında on binlerce Yahudi’nin İspanya’dan gemilerle kurtarılarak Osmanlı İmparatorluğu topraklarına getirilmesi, 1709 yılında İsveç Kralı Şarl’ın beraberindeki yaklaşık 2 bin kişilik grupla birlikte Osmanlı İmparatorluğu’na sığınması, Macar Özgürlük Savaşı’nı kaybeden Prenses Lajos Kossuth ve beraberindeki 3 bin Macar’ın 1849’da Osmanlı İmparatorluğu’na gelmeleri, 1917 Bolşevik İhtilali’nin ardından Vrangeli’nin yaklaşık 135 bin kişiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğu’ndan koruma talep etmesi, Cumhuriyet döneminde 1922-1945 yılları arasında Yunanistan, Balkanlar ve Almanya’dan yaklaşık 1 milyon 185 bin kişinin Türkiye’ye gelmesi, 1988-2000 yılları arasında Irak, Bulgaristan, Bosna ve Kosova’dan yaklaşık 900 bin kişinin gelmesi Tür-

kiye'nin mevcut göç tarihinin en somut örnekleri arasında yer almış, özetle Türkiye milyonlarca kişiye ev sahipliği yapmıştır.

Türkiye'de 1934 tarihli ve 2510 sayılı İskân Kanunu, göçmen, serbest göçmen, münferit göçmen ve toplu göçmen gibi çeşitli göçmen türlerini tanımlamış ise de soydaş odaklı düzenlemelerle sınırlı bir yapı öngörülmüş olup 2006 yılında yapılan değişiklikle 5543 sayılı Kanun halini almıştır. İskân Kanunu, göçmen, serbest göçmen, münferit göçmen ve toplu göçmen gibi çeşitli göçmen türlerini tanımlamış ise de soydaş odaklı düzenlemelerle sınırlı bir yapı öngörmektedir. İskân Kanunu kapsamı dışında kalan yabancılara ilişkin iş ve işlemler ise 1950 yılında çıkarılmış olan 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun ile yürütülmüştür.

Ülkemizde, özellikle sınır dışı ve idari gözetim işlemleriyle uluslararası koruma alanlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarındaki artış ve Avrupa Birliği uyum sürecindeki AB ile müzakerelerde "Adalet, Özgürlük ve Güvenlik" başlıklı 24 üncü Fasılda önemli yer tutan göç ve uluslararası koruma konuları, Türkiye'nin kapsamlı bir kanun çalışması yapmasını zorunlu hale getirmiştir. Başbakanlık tarafından 25 Mart 2005 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren "İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı" çalışmaları çerçevesinde göç ve uluslararası koruma alanında gerekli hukuki ve kurumsal yapının oluşturulmasına yönelik çalışmalarını yürütmek üzere 15 Ekim 2008 tarihinde İçişleri Bakanlığına bağlı İltica ve Göç Mevzuatı ve İdari Kapasitesini Geliştirme ve Uygulama Bürosu kurulmuştur. Büro bünyesinde mevzuat çalışma grupları oluşturularak, ilgili bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, akademisyenlerin görüşleri alınarak, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Uluslararası Göç Örgütü'nün de teknik desteği sağlanarak kanun taslağı oluşturulmuştur.

5 Kasım 2011 tarihinde Başbakanlığa gönderilen Kanun Tasarısı taslağı, 4 Nisan 2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafın-

dan kabul edilmiş, 11 Nisan 2013 tarihli Resmî Gazete’de 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) olarak yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun ile insan hakları temelinde, özgürlük ve güvenlik arasındaki hassas dengenin korunduğu, uluslararası insan hakları normlarına ve AB müktesebatına uyumlu, göç alanında ihtiyaç duyduğumuz hukuki, idari ve fiziki alt yapıya uygun, etkin ve yönetilebilir bir göç sistemi kurulmuştur.

Kanunun amacı, 1’inci maddesinde “Yabancıların Türkiye’ye girişleri, Türkiye’de kalışları ve Türkiye’den çıkışları ile Türkiye’den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamı ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları ve İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektedir.” olarak ifade edilmektedir.

Bu sorumluluk ile Kanun kapsamında yer alan başlıklar çerçevesinde, 2015 yılı yıllık göç raporu, Türkiye’de geçmiş yıllara ait uluslararası göçün nitelikleri incelenerek ve mevcut yapı değerlendirilerek hazırlanmış olup yabancılarla ilgili ülkeye giriş ve çıkışlar, ikamet izinleri, düzensiz göçmenler, uluslararası koruma başvuruları ve insan ticareti başlıkları altında istatistikler derlenmiştir. Raporun hazırlanmasında 11 Nisan 2013 tarihinde yayınlanan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun yürürlüğe girmeden önce yabancılarla ilgili iş ve işlemleri yürütmekte olan Emniyet Genel Müdürlüğü kaynaklarındaki verilerden de yararlanılmıştır. Kanun kapsamında, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan ilgili iş ve işlemler 11 Nisan 2014 tarihinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından devralınmıştır. Çalışmalarını büyük bir hızla devam ettiren Göç İdaresi Genel Müdürlüğü fiziki altyapısı, donanımı, GöçNet yazılım sistemi ve donanımı, personel istihdamı ve eğitimleri, alt mevzuat çalışmalarını büyük oranda tamamlayarak, 81 ilde eş zamanlı olarak teşkilatlanmış ve 18 Mayıs 2015’te taşra görevlerini devralmıştır. İl Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlükleri tarafından yapılan yabancılara ait bütün işlemler, 18 Mayıs 2015’ten itibaren İl Göç İdaresi Müdürlükleri tarafından yürütülmeye başlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi olarak ifade edilen, 6458 sayılı YUKK'ta da bu ifade ile tanımlanan yabancılar, sınır kapılarından geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerle Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış yapabilmektedir.

11 Nisan 2014 tarihinden itibaren, yabancıların vize ile ilgili işlemleri 11/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanun çerçevesinde yürütülmektedir. Türkiye'de doksan güne kadar kalacak yabancılar için düzenlenen vizelerin başvurusu, yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklara yapılmaktadır. Ancak yabancıların vize almış olması yabancı için Türkiye'ye girişte mutlak hak sağlamamaktadır.

Türkiye'de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. Yabancılar, Türkiye'de kısa dönem ikamet izni, aile ikamet izni, öğrenci ikamet izni, uzun dönem ikamet izni, insani ikamet izni ve insan ticareti mağduru ikamet izni olarak kalabilmektedir. İkamet izinleri, kalış amacına uygun ve her yabancı için ayrı düzenlenmektedir. İkamet izni için başvuracak yabancılar, talep ettikleri ikamet izni süresinden altmış gün daha uzun süreli pasaport ya da pasaport yerine geçen belgeye sahip olmaları şartı aranmaktadır. İkamet izni başvurusu, yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklara yapılmaktadır. İstisnai hallerde ülke içinde valiliklere de yapılabilmektedir. Geçerli ikamet izni ile sınır kapılarından vize almadan giriş yapılabilmektedir. Yabancılar, vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklardan çalışma izni olarak da Türkiye'de kalabilmektedir. YUKK ile çalışma izni veya çalışma izni muafiyet belgesi ikamet izni sayıldığından, yabancıların ayrıca ikamet izni almalarına gerek bulunmamaktadır.

Yasal düzenlemelere aykırı olarak Türkiye'ye giren, sınır ihlalleri yapan, ikamet veya çalışma izni olmaksızın ya da geçerli ikamet izinlerinin süresi bittiği halde süresi uzatılmaksızın Türkiye'de ikamet eden veya çalışan yabancılar düzensiz göçmen olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye’de kalmak için gerekli şartları artık taşımayan veya süresinde Türkiye’den çıkış yapmayan yabancılar sınır dışı edilmektedir. Sınır dışı edilme işlemleri kanun düzeyinde düzenlenmektedir. Bu durumdaki yabancıların, Türkiye’den çıkış yapmak için kendiliğinden sınır kapılarımıza gelmeleri durumunda haklarında sınır dışı etme kararı ve giriş yasağı alınmayabilmektedir.

1. Türkiye’ye Giriş ve Türkiye’den Çıkış

Yabancılar; sınır kapılarından, geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen bir belgeyle, belge kontrolünden geçtikten sonra Türkiye’ye giriş veya Türkiye’den çıkış yapmaktadır. Türkiye’ye vizeye tabi tutulan ülkelerden gelecek yabancıların, ülkemize gelmeden önce amacına uygun olarak vize alması gerekmektedir. Vize almadan sınır kapılarına gelen yabancılar, süresi içinde Türkiye’den ayrılacaklarını belgelemeleri hâlinde, sınır kapılarında istisnai olarak vize verilebilmektedir.

Vize, 6458 sayılı Kanun’a göre “Türkiye’de en fazla doksan güne kadar kalma hakkı tanıyan ya da transit geçişi sağlayan izin” olarak tanımlanmaktadır. Bu Kanun çerçevesinde vize muafiyeti hükümleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye’de doksan güne kadar kalacak yabancılar, vatandaşı oldukları veya yasal olarak buldukları ülkedeki konsolosluklardan geliş amaçlarını belirten vize alarak gelmektedir. Fakat yabancıların vize almış olması, Kanun’un Türkiye’ye girişine izin verilmeyecek yabancılar ilişkin 7’inci maddesi hükümlerinin uygulanmasını engellemeyeceğinden, vizeler Türkiye’ye girişte mutlak hak sağlamamaktadır.

Yabancılar için sağlanan vizeler; kalış vizesi, transit vizesi, havalimanı transit vizesi ve sınır kapılarında verilen vize olarak ayrılmıştır.

Dış temsilcilik aracılığıyla ulaştırılan vize başvuruları resen ve istizana tabi olmak üzere iki şekilde değerlendirilmektedir. Resen değerlendirme işlemi konsolosluklarca yapılmakta olup istizana tabi olan vize başvuruları Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirilmektedir. Gerekli araştırmalar yapılarak sonuçlandırılan vize baş-

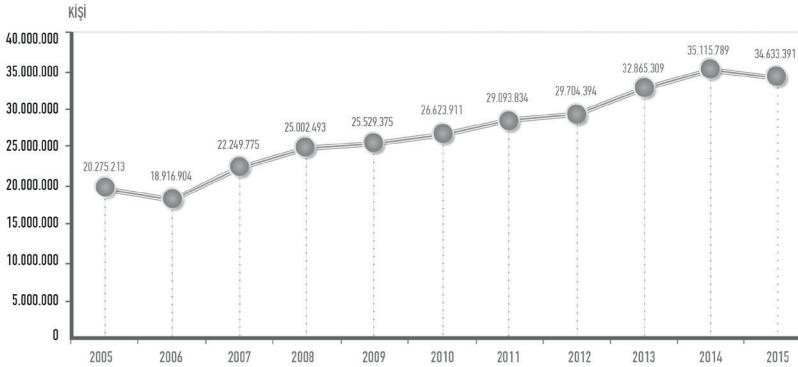
vruları başvuru sahiplerine iletilmek üzere konsolosluklara bildirilmektedir.

Vize başvurularının değerlendirilmesine ilişkin işlemler Kanuna göre doksan gün içinde sonuçlandırılır.

1.1. Türkiye'ye giriş:

Türkiye'ye kara, hava, deniz ve demiryolu ile giriş yapan yabancıların geçmiş yıllara ait sayılarında genel bir artış mevcuttur (Grafik 1). 2014 yılında ülkemize giriş yapan yabancıların sayısı 35.115.789 iken, 2015 yılında %1'lik bir azalış ile 34.633.391 olmuştur.

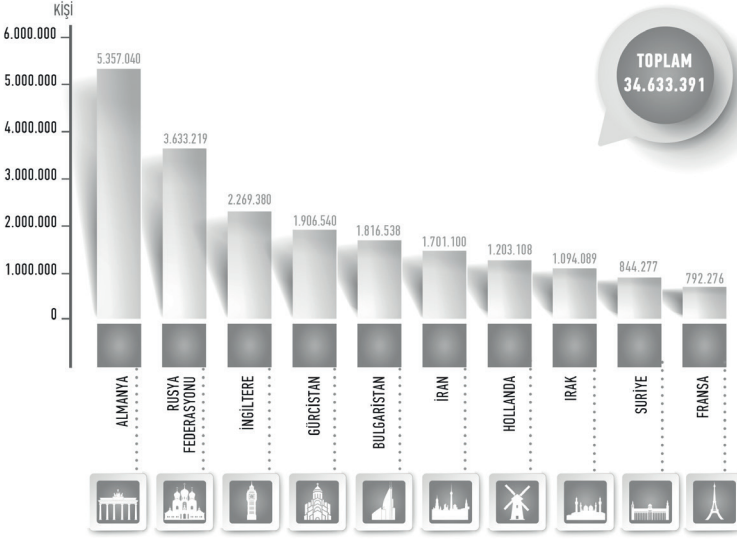
Grafik 1. Yıllara Göre Türkiye'ye Giriş Yapan Yabancılar

1.1.1. Ülkelere Göre Sınır Kapılarından Yapılan Girişler

2015 yılında sınır kapılarından yapılan girişlerde birinci sırayı Almanya vatandaşları almakta, bunu Rusya Federasyonu ve İngiltere vatandaşları takip etmektedir (Grafik 2).

Grafik 2. 2015 Yılı Ünelere Göre Sınır Kapularından Yapılan Girişler (İlk 10 Ülke)

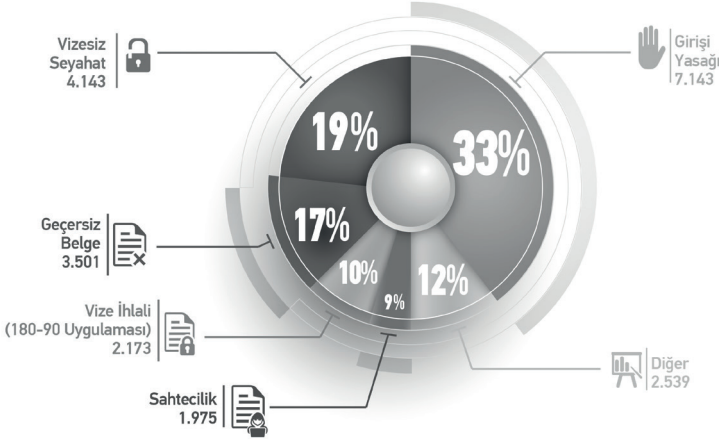

1.1.2. Türkiye'ye Girişine İzin Verilmeyecek Yabancılar

YUKK'un 7'nci maddesi kapsamında olanlar Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar olarak değerlendirilmektedir. Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, girişine izin verilmeyip geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebliğatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülüklerine dahil bilgiler yer almaktadır.

2015 yılında 21.474 kişinin Türkiye'ye girişine izin verilmemiştir. Girişine izin verilmeyen yabancıların %33'ünü oluşturan 7.143 kişinin giriş yasağı sebebi ile girişine izin verilmemekte, %19'unu oluşturan 4.143 kişinin vizesiz seyahat etme sebebi ile %17'sini oluşturan 3.501 kişinin ise geçersiz belge sebebi ile girişine izin verilmemiştir (Grafik 3) (Tablo 1).

Grafik 3. 2015 Yılında Türkiye'ye Girişine İzin Verilmeyen Yabancıların Girişine İzin Verilmeme Sebepleri

Tablo 1. 2015 Yılında Türkiye'ye Girişine İzin Verilmeyen Yabancıların Girişine İzin Verilmeme Sebepleri

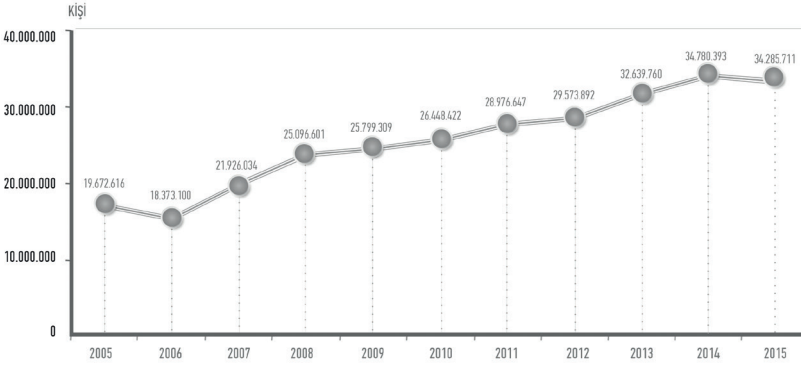
Geri Çevrilme Sebebi	Toplam
Giriş Yasağı	7.143
Vizesiz Seyahat	4.143
Geçersiz Belge	3.501
Vize İhlali (180-90 Uygulaması)	2.173
Sahtecilik	1.975
Diğer	2.539
TOPLAM	21.474

1.2. Türkiye'den Çıkış

Türkiye'den kara, hava, deniz ve demiryolu ile çıkış yapan yabancıların geçmiş yıllara ait sayılarında genel bir artış bulunmaktadır (Grafik 4).

2014 yılında ülkemizden çıkış yapan yabancıların sayısı 34.780.393 i-ken 2015 yılında %1'lik bir azalış ile 34.285.711 olmuştur.

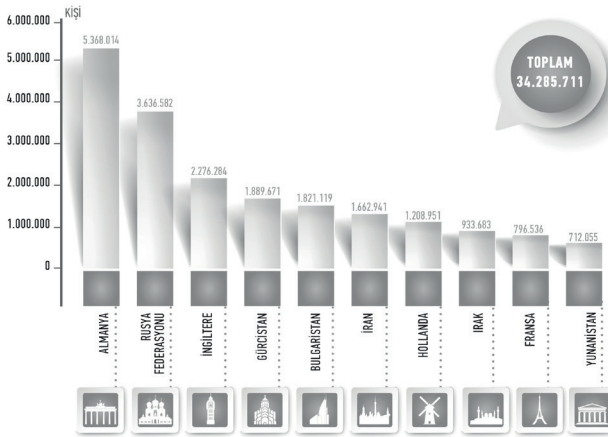
Grafik 4. Yıllara Göre Türkiye'den Çıkış Yapan Yabancılar

1.2.1. Ükelere Göre Sınır Kapılarından Yapılan Çıkışlar

2015 yılında sınır kapılarından yapılan çıkışlarda birinci sırayı Almanya vatandaşları almış, bunu Rusya Federasyonu ve İngiltere vatandaşları takip etmiştir (Grafik 5).

Grafik 5. 2015 Yılında Ükelere Göre Sınır Kapılarından Yapılan Çıkışlar (İlk 10 Ülke)

2. İkamet İzni

Hem yabancı kişinin sosyal düzeni hem de ülkemizin hukuki düzeni açısından gerekli olan ikamet izni; yabancılara ülkemiz içinde belirli bir süreliğine ve belirli bir yerde yaşama hakkı sağlayan belgedir.

Yetkili makamlar tarafından düzenlenen bu izin, kişinin gerekli şartları sağlaması ve talebi doğrultusunda düzenlenmektedir.

Türkiye’de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur.

Önceki uygulamada, ikamet izni başvuruları sadece yurt içinde valiliklere yapılmakta iken; yeni Kanun ile ülkemizde ikamet edecek yabancıların başvurularının vatandaşı olduğu ya da yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklardan yapılması esastır.

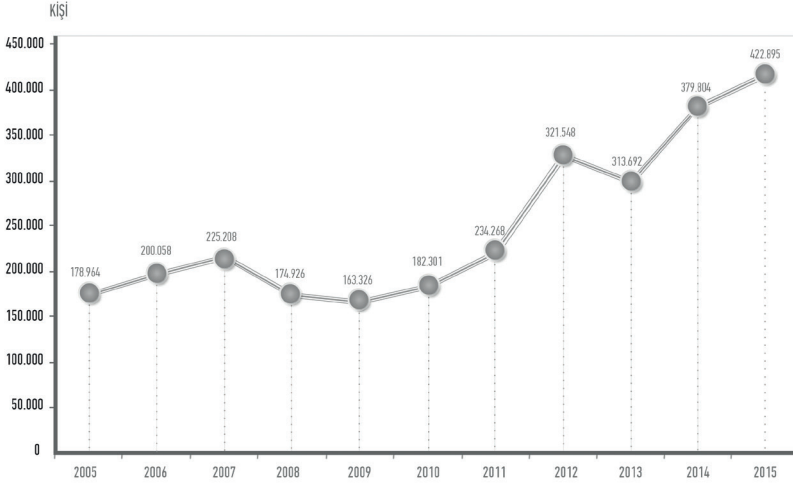
Ancak, Kanun’un yabancılar açısından bilinirliğinin artırılması ve yurt dışı teşkilatımızın oluşturulması sürecinde ikamet izni başvuruları yurt içerisinde yapılmaktadır. İkamet izni başvuruları yabancı tarafından bizzat yapılabileceği gibi yabancının yasal temsilcisi ya da avukatı aracılığıyla da yapılabilmektedir.

İkamet izni talep eden yabancıların, talep ettikleri süreden 60 gün daha uzun süreli pasaport ya da pasaport yerine geçen belgeye sahip olmaları gerekmektedir. Yapılan başvurular en geç 90 gün içerisinde sonuçlandırılmaktadır. Eğer ikamet izni, altı ay içinde kullanılmaya başlanmazsa geçerliliğini kaybetmektedir.

Kanunun 30’uncu maddesine göre, kısa dönem ikamet izni, aile ikamet izni, öğrenci ikamet izni, uzun dönem ikamet izni, insani ikamet izni ve insan ticareti mağduru ikamet izni olmak üzere toplam altı çeşit ikamet izni öngörülmüştür.

Türkiye’de çeşitli ikamet izinleri ile bulunan yabancıların geçmiş yıllara ait sayıları incelendiğinde, 2015 yılında ikamet izni ile bulunanların sayısının 2014 yılına göre %11’lik bir artışla 422.895 olduğu görülmektedir (Grafik 6).

Grafik 6. Yıllara Göre Türkiye’de İkamet İzni Verilen Yabancılar

2015 yılında Türkiye’de ikamet izni ile bulunan yabancıların ilk 10 ülke dağılımı incelendiğinde; Irak vatandaşları 33.202 kişi ile birinci, Suriye vatandaşları 32.578 kişi ile ikinci, Azerbaycan vatandaşları 32.476 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. 2015 Yılında Türkiye’de İkamet İzni İle Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke)

UYRUK	TOPLAM
IRAK	33.202
SURİYE	32.578
AZERBAYCAN	32.476
TÜRKMENİSTAN	22.891
RUSYA FEDERASYONU	22.377
GÜRCİSTAN	19.242
UKRAYNA	16.951
ÖZBEKİSTAN	14.927

LİBYA	14.421
İRAN	14.276
DİĞER	199.554
GENEL TOPLAM	422.895

2015 yılında Türkiye'deki yabancıların %48'i kısa dönem ikamet izni ile, %17'si aile ikamet izni ile, %16'sı öğrenci ikamet izni ile, %15'i çalışma izni ile ve %4'ü diğer ikamet izinleri ile ülkede bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. 2015 Yılında İkamet İzni ile Bulunan Yabancılar (Çeşitlerine Göre)

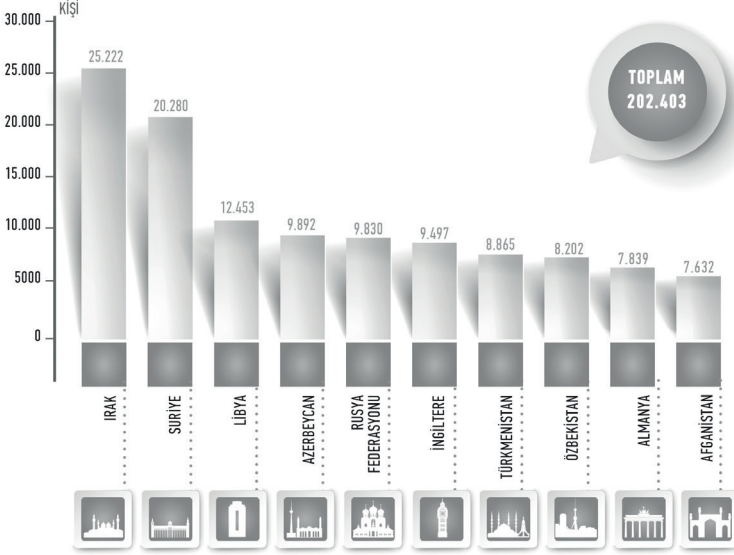
ÇEŞİT	TOPLAM
Kısa Dönem	202.403
Aile	73.705
Öğrenci	67.529
Çalışma İzni*	62.756
Diğer	16.502
Genel Toplam	422.895

**Geçerli çalışma izni ile 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesine istinaden verilen Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi, ikamet izni sayılır (YUKK-MADDE 27).*

2.1. Kısa Dönem İkamet İzni

2015 yılında Türkiye'de kısa dönem ikamet izni ile bulunan 202.403 yabancıdan, Irak vatandaşları 25.222 kişi ile ilk sırada, Suriye vatandaşları 20.280 kişi ile ikinci, Libya vatandaşları 12.453 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 7).

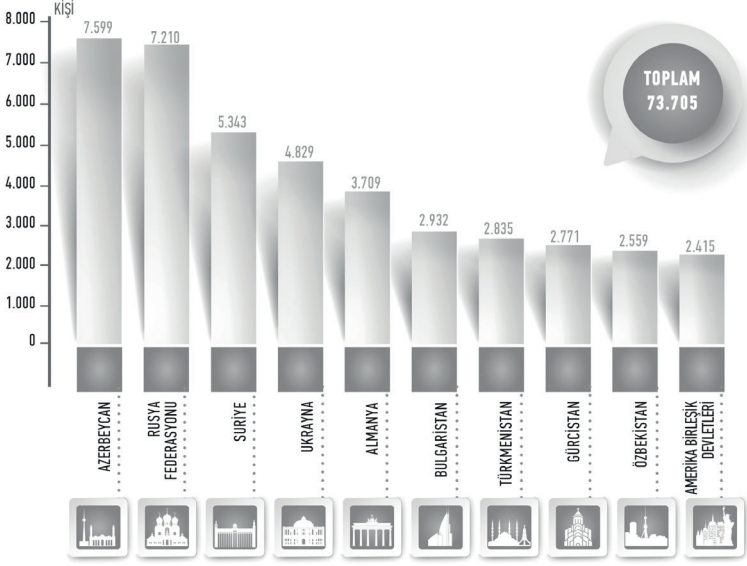
Grafik 7. 2015 Yılında Kısa Dönem İkamet İzni İle Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke)

2.2. Aile İkamet İzni

2015 yılında Türkiye’de aile ikamet izni ile bulunan 73.705 yabancıdan, Azerbaycan vatandaşları 7.599 kişi ile ilk sırada, Rusya Federasyonu vatandaşları 7.210 kişi ile ikinci, Suriye vatandaşları 5.343 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 8).

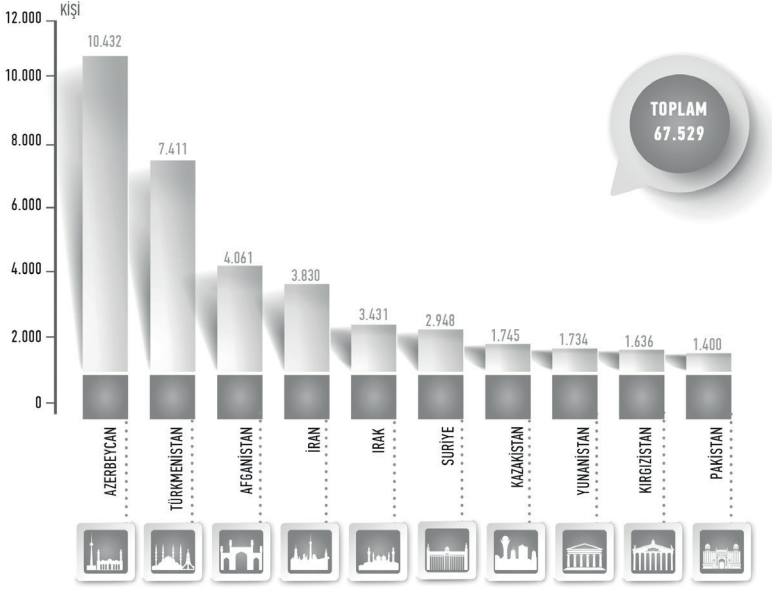
Grafik 8. 2015 Yılında Aile İkamet İzni İle Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke)

2.3. Öğrenci İkamet İzni

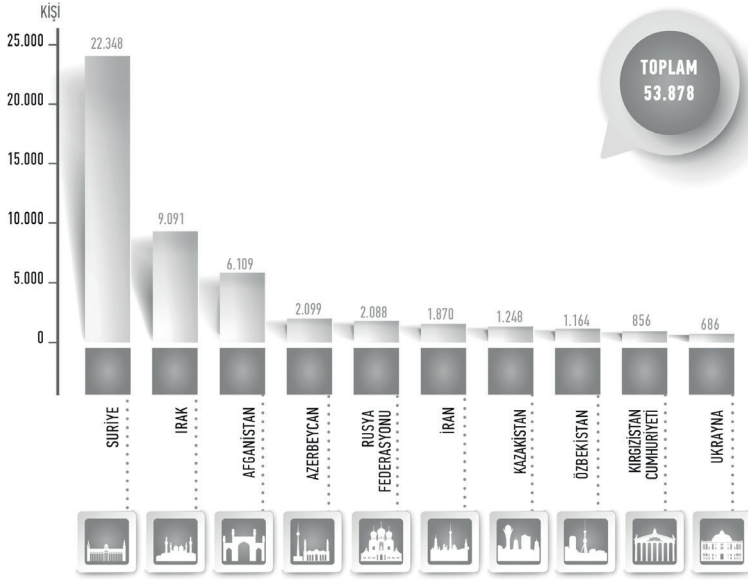
2015 yılında Türkiye’de öğrenci ikamet izni ile bulunan 67.529 yabancıdan, Azerbaycan vatandaşları 10.432 kişi ile ilk sırada, Türkmenistan vatandaşları 7.411 kişi ile ikinci, Afganistan vatandaşları 4.061 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 9).

Grafik 9. 2015 Yılında Öğrenci İkamet İzni İle Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke)

Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere ilişkin Milli Eğitim Bakanlığının verileri incelendiğinde; 2015-2016 eğitim-öğretim yılında toplam 53.878 yabancı öğrenci ülkemizde eğitim gördüğü görülmektedir. Bunlardan Suriye vatandaşları 22.348 kişi ile ilk sırada, Irak vatandaşları 9.091 kişi ile ikinci, Afganistan vatandaşları ise 6.109 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 10).

Grafik 10. 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı Ülkemizde Eğitim Gören Yabancı Öğrenci Sayısı (MEB)

2015-2016 eğitim-öğretim yılında eğitim gören yabancı öğrencilerin eğitim gördükleri iller incelendiğinde; İstanbul ili 13.274 kişi ile ilk sırada, Bursa ili 5.686 kişi ile ikinci sırada ve Antalya ili 2.738 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 4).

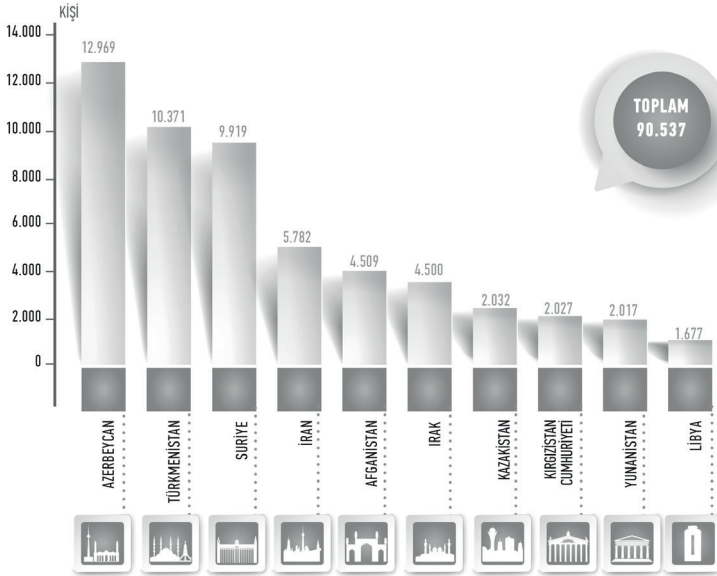
Tablo 4. 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı Ülkemizde Eğitim Gören Yabancı Öğrenci Sayısı (MEB)

İL	TOPLAM
İSTANBUL	13.274
BURSA	5.686
ANTALYA	2.738
İZMİR	2.608
ANKARA	2.536
KONYA	2.500

KAYSERİ	1.796
GAZİANTEP	1.686
MERSİN	1.460
SAMSUN	900
DİĞER	18.694
TOPLAM	53.878

Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere ilişkin Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı verileri incelendiğinde; 2015-2016 eğitim-öğretim yılında toplam 90.537 yabancı öğrenci ülkemizde eğitim gördüğü görülmektedir. Bunlardan Azerbaycan vatandaşları 12.969 kişi ile ilk sırada, Türkmenistan vatandaşları 10.371 kişi ile ikinci, Suriye vatandaşları ise 9.919 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 11).

Grafik 11. 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı Ülkemizde Eğitim Gören Yabancı Öğrenci Sayısı (YÖK)

2.4. Çalışma İzinleri

Yabancıların Türkiye’de çalışmaları ile ilgili esaslar 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve Uygulama Yönetmeliği ile düzenlemiştir.

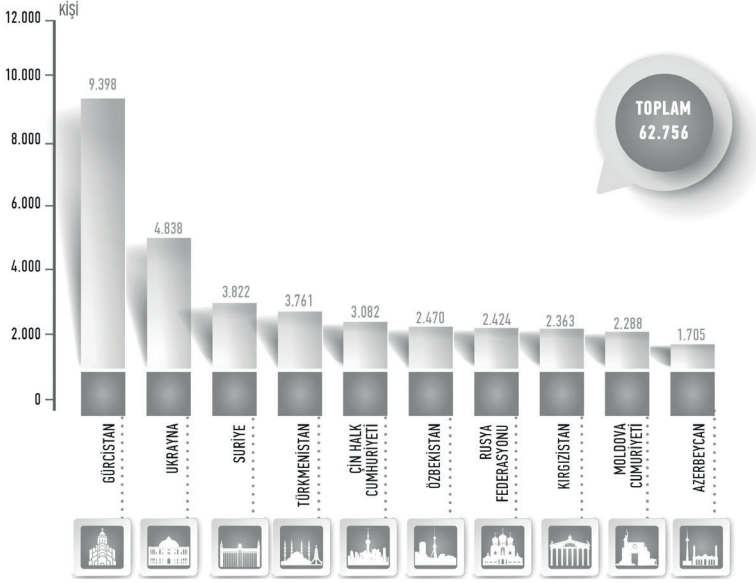
6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda yapılan değişiklikle Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi, ikamet izni sayılmaktadır.

Yabancıların çalışma izni müracaatları yurt dışı ve yurt içinden alınabilmektedir. Yurt dışından yapılan çalışma izni başvuruları, yabancıların uyruğunda buldukları veya daimi ikamet ettikleri ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerinden alınmaktadır. Yurt içi başvurularında ise öğrenim amacıyla verilen ikamet izinleri haricinde, en az altı ay süreli ikamet izni olan yabancıların başvuruları alınmaktadır.

Türkiye’de, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı dışında çalışma izni veren Kültür ve Turizm Bakanlığı, YÖK Başkanlığı, Ekonomi Bakanlığı Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğünde çalışma izni düzenlenebilmesi amacıyla Genel Müdürlüğümüzce 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 7 ve 15’inci maddeleri çerçevesinde görüş bildirilmektedir.

2015 yılında Türkiye’de çalışma izni ile bulunan 62.756 yabancıdan, Gürcistan vatandaşları 9.398 kişi ile ilk sırada, Ukrayna vatandaşları 4.838 kişi ile ikinci, Suriye vatandaşları 3.822 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 12).

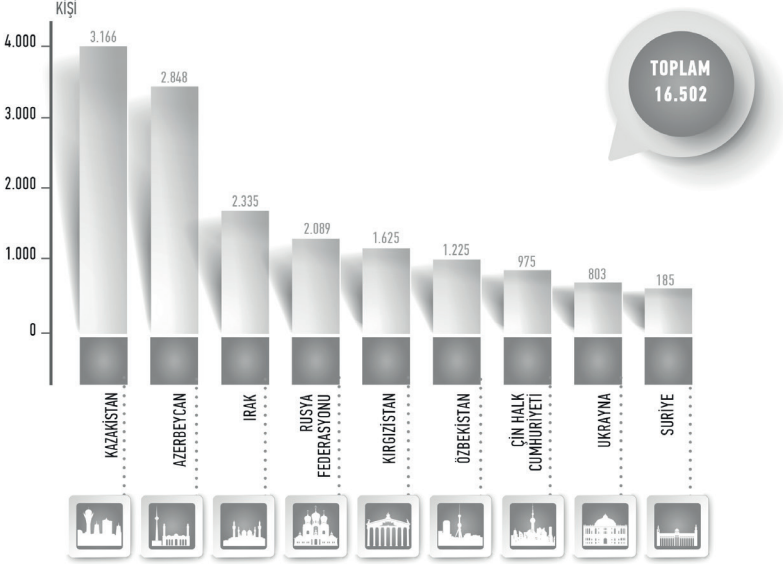
Grafik 12. 2015 Yılında Çalışma İzni İle Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke)

2.5. Diğer İkamet İzinleri

2015 yılında Türkiye’de kısa dönem, aile, öğrenci ve çalışma ikamet izninin dışında kalan uzun dönem, insani ikamet ve insan ticareti mağduru ikamet izni ile ülkede bulunan 16.502 yabancıdan, Kazakistan vatandaşları 3.166 kişi ile ilk sırada, Azerbaycan vatandaşları 2.848 kişi ile ikinci, Irak vatandaşları 2.335 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 13).

Grafik 13. 2015 Yılında Diğer İkamet İzinleri İle Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke)

Gençlik ve Spor Bakanlığının yurtlarında kalan yabancı öğrenci istatistikleri incelendiğinde; 146 ülkeden Türkiye Burslusu olarak kalan toplam öğrenci sayısı 8.159 iken kendi imkânları ile gelen yabancı öğrenciler 1.376'dır (Tablo 5).

Tablo 5. Gençlik ve Spor Bakanlığının Yurtlarında Kalan Yabancılar

2015 YILI*												
146 ÜLKE	Türkiye Burslusu Öğrenciler			Kendi İmkânları İle Gelen Yabancılar Öğrenciler (K.K.T.C Uyruklu Öğrenciler Dabil)			Afganistan Hükümeti Burslusu Öğrenciler			GENEL TOPLAM		
	KIZ	ERKEK	TOPLAM	KIZ	ERKEK	TOPLAM	KIZ	ERKEK	TOPLAM	KIZ	ERKEK	TOPLAM
GENEL TOPLAM	2.576	5.583	8.159	761	615	1.376	54	826	880	3.391	7.024	10.415

*Gençlik ve Spor Bakanlığı

Gençlik ve Spor Bakanlığından elde edilen bilgiler çerçevesinde 2015 yılı içinde ülkemizden ikamet izni alan yabancı sporculara ve antrenörlere ilişkin istatistikler incelendiğinde, ikamet izinlerinin %23'üne Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının sahip olduğu görülmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. 2015 Yılı İçinde Ülkemizden İkamet İzni Alan Yabancı Sporcu ve Antrenörler (İlk 10 Ülke)

ÜLKE	BASKETBOL	VOLEYBOL	HENTBOL	MASA TENİSİ	ATLETİZM	CİMNASTİK	DİĞER	GENEL TOPLAM
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	149	12			1		1	163
SIRBİSTAN	16	19	37	1			9	82
UKRAYNA	4	7	25		9	15	13	73
BULGARİSTAN	1	9		7	3	3	18	41
RUSYA	2	9	1	10	2	5	6	35
HIRVATİSTAN	9	4	13				2	28
KARADAĞ	5	1	5				7	18
BOSNA HERSEK	4	4	8				0	16
GÜRCİSTAN	2		4	1		2	6	15
DİĞER	59	67	16	14	12		65	233
GENEL TOPLAM	251	132	109	33	27	25	127	704

Gençlik ve Spor Bakanlığından elde edilen bilgiler çerçevesinde 2015 yılı içinde ülkemizden ikamet izni alan yabancı sporculara ve antrenörlere ilişkin istatistiklerde federasyonlara göre inceleme yapıldığında; basketbol alanında 251 yabancı, voleybol alanında 132 yabancı ve hentbol alanında 109 yabancı bulunmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. 2015 Yılı İçinde Ülkemizden İkamet İzni Alan Yabancı Sporcu ve Antrenörler

<i>FEDERASYON ADI</i>	<i>SPORCU</i>	<i>ANTRENÖR</i>	<i>TOPLAM</i>
BASKETBOL	235	16	251
VOLEYBOL	118	14	132
HENTBOL	105	4	109
MASA TENİSİ	0	33	33
ATLETİZM	16	11	27
CİMNASTİK	4	21	25
DİĞER	66	61	127
GENEL TOPLAM	544	160	704

2.6. E-ikamet Sistemi

Yabancıların ikamet izinlerinde ilk, geçiş ve uzatma başvurularının elektronik ortamda yapabilmelerini sağlamak amacıyla “e-ikamet” sistemi geliştirilmiştir. Söz konusu sistem ile ikamet izni başvurusu yapan yabancılar sistem üzerinden başvuru numarasını kullanarak işlemlerine kaldığı yerden devam edebilmekte, başvuru formuna her zaman ulaşabilmektedir.

Merkezi randevu sistemi ile ilk başvuru ve geçiş başvuruları için ilk veri girişi İl Göç İdaresi Müdürlüklerine gelmeden yabancı tarafından elektronik olarak yapılmakta, yabancıya il müdürlüğüne gelmesi gereken tarihi seçme imkânı sunulmakta ve başvurduğu ikamet izni türü için gereken belgeler başvuru formunda bildirilmektedir.

İlk başvuru ve geçiş başvurusu sistemi ile ikamet izni başvuru formunu doldurarak randevu alan yabancı, randevu gün ve saatinde İl Göç İdaresi Müdürlüğüne giderek işlemlerini yaptırabilmektedir. Başvurusu kabul edilen yabancıya İl Göç İdaresi Müdürlüğüne “ikamet izni müracaat belgesi” düzenlenmektedir.

İkamet izni uzatma başvurusu, hâlihazırda ikamet izni bulunan yabancılarından ikamet izinlerini uzatmak isteyenlerin uzatma işlemlerini elektronik ortamda yapabilmelerini sağlamak amacıyla geliştirilmiştir.

Başvurusunu tamamlayan yabancıya “ikamet izni müracaat belgesi” sistem tarafından üretilmektedir.

İkamet izni müracaat belgesiyle yabancı, ikamet izni işlemleri sonuçlanıncaya kadar ülkede yasal olarak kalma hakkına sahiptir. Ancak bu belgeyle ülkeye giriş veya ülkeden çıkış yapamayacaktır. Ülkeye giriş ve ülkeden çıkış yapmak istenmesi halinde yabancıнын İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bizzat gelerek ikamet izni müracaat belgesini onaylatması gerekmektedir.

İkamet izni belgesi, PTT kargo ile hızlı ve sağlıklı bir şekilde beyan edilen adreslere gönderilmekte ve takibinin sağlanabilmesi amacıyla posta barkot numaraları SMS ile bildirilmektedir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 18 Mayıs 2015 tarihinde hayata geçirilen ve kısa süre içerisinde yoğun ilgi gören e-ikamet sistemi sayesinde, 2015 yılı sonuna kadar toplam 370.309 yabancıya ikamet izni düzenlenmiş ve belgeleri posta yoluyla adreslerine gönderilmiştir.

3. Düzensiz Göç

Düzensiz göç hedef, transit ve kaynak ülkeler açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken bir konudur.

Bu kavram, hedef ülkeler için ülkelere yasa dışı yollardan gelen veya yasal yollarla gelip yasal çıkış süreleri içerisinde çıkmayan kişileri kapsarken; kaynak ülke için ülkesini terk ederken gerekli prosedürlere uymayarak ülke sınırlarını geçen kişileri içermektedir. Transit ülkeler içinse; kaynak ülkelerden hedef ülkeye ulaşmak için yasal ya da yasal olmayan yollarla ülkeye girip bu ülkeyi bir geçiş ülkesi olarak kullanıp ülkeyi terk eden kişileri ifade etmektedir.

Ülkemiz, coğrafi konumu gereği ve çevre ülkelerdeki siyasi, sosyal ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle hem hedef ülke hem de yabancı uyruklu şahısların gelişmiş Avrupa ülkelerine ulaşımında bir köprü vazifesi görmesi sebebiyle transit ülke konumunda bulunmaktadır.

Uzun kara ve deniz sınırlarına sahip oluşunun yanında çok sayıda da sınır komşusunun bulunduğu bir konumda yer alması, Türkiye'nin göç alanında potansiyelini kanıtlar niteliktedir. Söz konusu durum, özellikle 1980'li yıllardan itibaren Suriye, Afganistan, Pakistan, Filistin ve Myanmar gibi menşe ülkelerde yaşanan siyasi istikrarsızlıklar, baskıcı yönetim şekilleri, etnik çatışmalar, iç savaşlar ve insan hakları ihlalleri gibi durumların artışıyla yükselerek devam etmektedir.

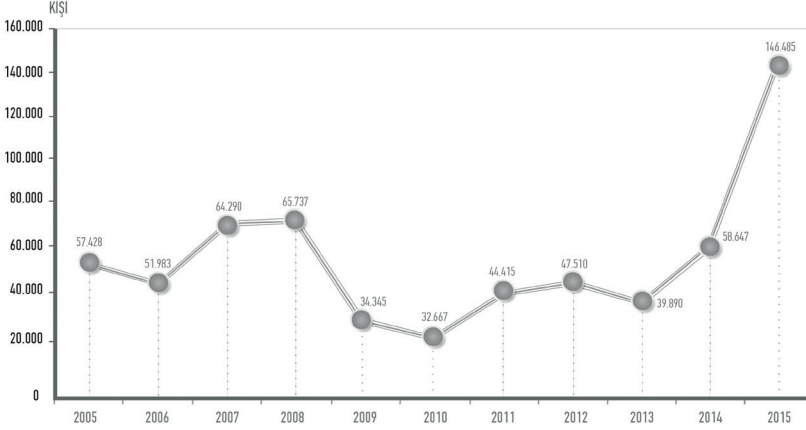
Ülkemiz, düzensiz göçe karşı gerek ulusal düzeyde etkin tedbirler olarak gerekse bu alanda uluslararası düzeyde sorunların tespiti, bilgi alışverişi, ortak mücadele ve işbirliği şeklindeki çalışmaların çoğuna aktif olarak katılarak bu konudaki kesin tavrını ortaya koymakta, ülkemiz üzerinden düzensiz göçü önlemek ve ülkemizde yasa dışı bulunan yabancıları ülkeden çıkarmak için etkin ve kararlı biçimde çalışmalarını yürütmektedir.

Ülkemizde düzensiz göç konusuna ilişkin faaliyetler; Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ve ilgili kurumlar ile işbirliği halinde yürütülmektedir.

3.1. Düzensiz Göçmenler

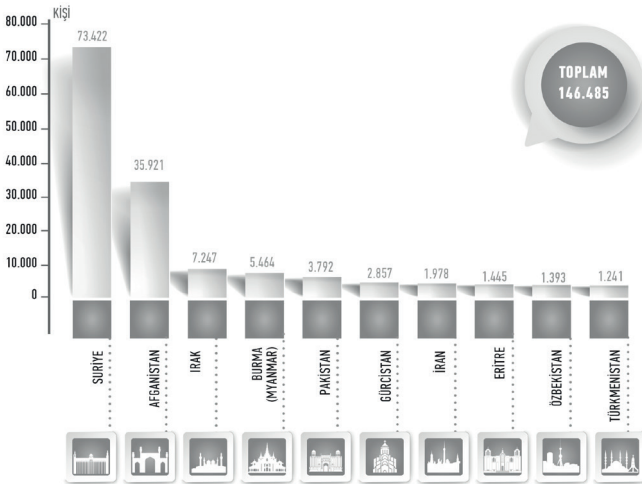
2015 yılında yakalanan düzensiz göçmen sayısı 2014 yılına göre % 150'lik bir artışla 146.485 olmuştur. 2005 yılından 2015 yılı sonuna kadar yakalanan düzensiz göçmen sayısı ise 643.397'dir (Grafik 14).

Grafik 14. Türkiye'de Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenler

2015 yılında yakalanan düzensiz göçmen sayısı 146.485'tir. Bunlardan Suriye vatandaşları 73.422 kişi ile ilk sırada, Afganistan vatandaşları 35.921 kişi ile ikinci sırada, Irak vatandaşları ise 7.247 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 15).

Grafik 15. 2015 Yılında Türkiye'de Yakalanan Düzensiz Göçmenler (İlk 10 Ülke)

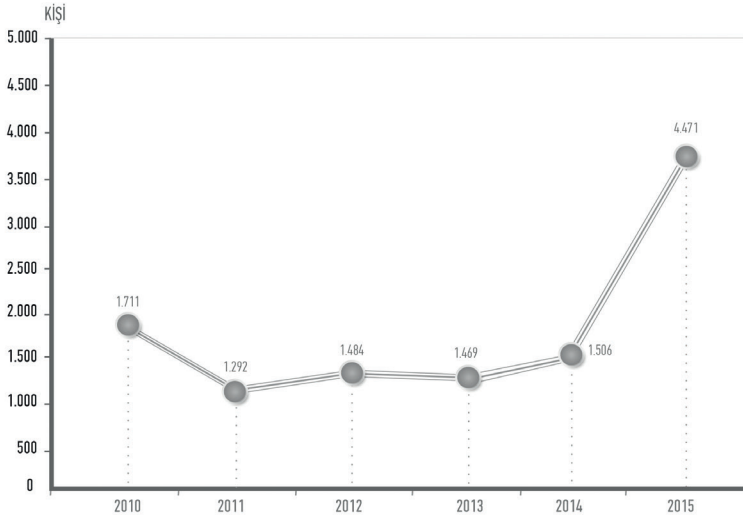

3.2. Göçmen Kaçakçıları

Göçmen kaçakçıları, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek amacıyla, yasal olmayan yollardan; bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkân sağlayan kişilerdir. Göçmen kaçakçıları, düzensiz göç kapsamında değerlendirilmektedir.

2015 yılında Türkiye’de göçmen kaçakçısı olarak yakalanan kişi sayısı 4.471 olarak tespit edilmiştir. 2005 yılından 2015 yılı sonuna kadar yakalanan göçmen kaçakçısı sayısı ise 17.292’dir (Grafik 16).

Grafik 16. Türkiye’de Yıllara Göre Yakalanan Göçmen Kaçakçıları

3.3. Geri Kabul Anlaşması

Geri Kabul Anlaşmaları, ülkeye düzensiz yollardan giriş yapmış; pasaport, gerekli ise vize ya da benzeri seyahat dokümanları olmaksızın ve genellikle yasa ile belirlenmiş gümrük kapıları ile diğer giriş noktalarından sayılmayan yerlerden ülkeye girmiş ve halen ülkede bulunan kişiler ile giriş sırasında bu şartları yerine getirmiş olsa da, vize süresinin bitmesi veya bunun gibi nedenlerle artık bu şartları taşımayan

kişilerin vatandaşı oldukları ülkelere gönderilmelerine yönelik anlaşmalardır.

Geri Kabul Anlaşmaları, ülkeleri düzensiz göçe karşı önlem almaya teşvik eden, düzensiz göçmenlerin insan onuruna yakışır şekilde ülkelerine gönderilmelerini sağlayan etkin bir araçtır. Düzensiz göçmenlerin sınır dışı edilmelerinde yaşanan sorunların ortadan kaldırılması ve caydırıcılık gücünün bulunması bakımından ülkeler arasında önemli bir işbirliği aracı olarak kabul edilen bu anlaşmalar, ülkede yakalanan düzensiz göçmenlerin anlaşma yapılmış kaynak ülkeye veya en son transit geçiş yaptıkları ülkeye geri gönderilmesini düzenlemektedir.

Ülkemiz, yasa dışı göçmenlerin ülkelerine güvenli bir şekilde gönderilmelerini veya ülkemize güvenli bir şekilde alınmasını teminen özellikle yasa dışı göçe konu olan kaynak, transit ve hedef ülkelerle Geri Kabul Anlaşması imzalamaya önem vermektedir. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar neticesinde 2001 yılından bu yana 13 ülke ve AB ile Geri Kabul Anlaşması imzalanmıştır.

Ülkemiz, 16 Aralık 2013 tarihinde Avrupa Birliği (AB) ile “Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma”yı imzalamış, aynı tarihte vatandaşlarımızın AB’ye vizesiz seyahatine imkân tanınmasını amaçlayan “Vize Serbestisi Diyaloğu” süreci de başlatılmıştır.

Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması mütekabiliyet temelinde, Türkiye’de veya AB’ye üye ülkelerden birinde, son beş yıl içinde ülkeye giriş, ülkede bulunma veya ikamet etme koşullarını sağlamayan veya sağlayamaz duruma düşen kişilerin talepte bulunulan ülkeye geri gönderilmesini amaçlamaktadır.

16 Nisan 2014 tarihli Resmi Gazete’de 2014/6 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması’nın uygulanmasında tüm kamu kurum ve kuruluşlarının Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne her türlü desteği sağlaması hususuna önem atfedilmiştir.

Tablo 8. Türkiye'nin Geri Kabul Anlaşması İmzaladığı Ülkeler

ÜLKE	İMZA YERİ	İMZA TARİHİ	YÜRÜLÜK TARİHİ
SURİYE	ŞAM	10 Eylül 2001	24 Haziran 2003
YUNANİSTAN*	ATİNA	8 Kasım 2001	24 Nisan 2002
KIRGIZİSTAN	ANKARA	6 Mayıs 2003	18 Ekim 2009
ROMANYA	BÜKREŞ	19 Ocak 2004	21 Kasım 2009
UKRAYNA	ANKARA	7 Haziran 2005	4 Temmuz 2008
PAKİSTAN	ANKARA	7 Aralık 2010	-
RUSYA FEDERASYONU	MOSKOVA	18 Ocak 2011	12 Mart 2011
NİJERYA	ANKARA	2 Şubat 2011	-
BOSNA HERSEK	ANKARA	16 Şubat 2012	-
YEMEN	SANA	20 Ekim 2012	-
MOLDOVA	ANKARA	1 Kasım 2012	01 Haziran 2014
BELARUS	MİNSK	29 Mart 2013	01 Haziran 2014
KARADAĞ	İSTANBUL	18 Nisan 2013	-
AVRUPA BİRLİĞİ	ANKARA	16 Aralık 2013	28 Haziran 2014

*Yunanistan ile Geri Kabul Protokolü imzalanmıştır.

Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması tüm AB ülkelerini kapsamamaktadır. Danimarka ile Birleşik Krallık (İngiltere) ve İrlanda'nın durumu farklılık arz etmektedir.

4. Sınır Dışı Etme

Düzensiz göç kapsamında değerlendirilen yabancılar hakkında sınır dışı kararı alınmaktadır. Sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilmektedir. Söz konusu yabancıardan 56'ncı madde kapsamına girenlere "Çıkış İzin Belgesi" düzenlenmekte ve yabancılar terke davet edilmektedir. 57'inci madde kapsamına giren yabancılar hakkında idari gözetim kararı alınmaktadır.

Sınır dışı edilecek yabancıların seyahat masrafları kendilerince karşılanmaktadır. Bunun mümkün olmaması halinde, masrafların eksik kalan kısmı veya tamamı Genel Müdürlük bütçesinden karşılanmak-

tadır. Sınır dışı edilecek yabancılar kolluk birimlerince sınır kapılarına götürülmekte ve çıkışları sağlanmaktadır.

4.1. Geri Gönderme Merkezleri

Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülmekte ve seyahat belgeleri yoksa temini sağlanmaktadır.

Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçmemektedir. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıların işbirliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilmektedir.

2015 yılında Türkiye'de hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, toplam kapasiteleri 2.943 olan ve 21 ilde bulunan geri gönderme merkezlerinde barındırılmıştır (Tablo 9).

Tablo 9. Geri Gönderme Merkezleri

S.N.	İL	MEVCUT KAPASİTE	S.N.	İL	MEVCUT KAPASİTE
1	ADANA	120	12	GAZİANTEP	50
2	AĞRI	50	13	HATAY	192
4	ANKARA	90	14	İSTANBUL	300
5	ANTALYA	60	15	İZMİR	260
3	AYDIN	200	16	KIRIKKALE	40
6	BATMAN	40	17	KIRKLARELİ	50
7	BURSA	32	18	KOCAELİ	50
8	ÇANAKKALE	84	19	MUĞLA	50

9	DİYARBAKIR	42	20	TEKİRDAĞ	50
10	EDİRNE	400	21	VAN	392
11	ERZURUM	391	TOPLAM		2.943

2.1. Uluslararası Koruma

Uluslararası koruma, bir göç olayı olmakla birlikte, taşıdığı özel nedenlerden dolayı diğer göç hareketlerinden ayrı olarak ele alınan bir insan hareketliliği olayıdır. Sosyal ve siyasal olguların etkisi ile ortaya çıkan ve dini, ahlaki, sosyal, ekonomik ve insani boyutu olan uluslararası koruma konsepti, geçmiş dönemlerde olduğu gibi, bugün de dünya ve insanlık için önemini korumaktadır. Bu önemin sonucu olarak uluslararası koruma alanı temel uluslararası insan hakları belgelerinde kendine yer edinmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14'üncü maddesinde, "Herkesin zulüm karşısında başka ülkelerde sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahip" olduğu ifade edilmiştir.

Devletlerin vatandaşlarını korumamaları ya da koruyamamaları sonucu uluslararası koruma talepleri ve ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Uluslararası koruma niteliği gereği, vatandaşlığın getirdiği bir koruma yerine bunu ikame eden bir koruma biçimi olarak mülteci ve sığınmacıların güvenlik altına alınmalarının sağlanması olarak tanımlanabilir. Uluslararası koruma sağlanmasına ilişkin temel sorumluluk sığınma arayan bireyin sığınma talep ettiği devletindir. Bunun yanı sıra, uluslararası hukuk çerçevesinde bütün devletlerin sığınma arayan bireylerle uluslararası koruma sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır.

2.1.1. Yasal Mevzuat

Ülkemizin de hazırlanmasında yer aldığı 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi (1951 Cenevre Sözleşmesi) uluslararası mülteci hukukunun temel belgesi olarak kabul edilmektedir.

Türkiye “1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi”ni (1951 Cenevre Sözleşmesi), 29 Ağustos 1961 tarihinde 359 sayılı Kanun’la Türkiye Büyük Millet Meclisinde onaylayarak kabul etmiş ve içerisinde bulunduğu bölgeyi göz önünde bulundurarak, mülteciliğin belirlenmesi yönünden öngörülen seçme hakkını kullanarak yalnızca Avrupa’dan Türkiye’ye gelerek uluslararası koruma talep eden yabancıları sözleşme kapsamında mülteci olarak kabul edeceğini 359 sayılı Kanun’la yayınladığı deklarasyonda belirtmiştir.

Türkiye, “1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Ek Protokol”ü (New York Protokolü) de aynı şartla 1 Temmuz 1968 tarihinde onaylamıştır.

Öte yandan ülkemiz bölgesinde mevcut olan sıcak gelişmeleri ve bunun sonucunda oluşan insan hakları ihlallerini göz önünde bulundurarak 11 Nisan 2013 tarihinde 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu yasalaştırmıştır.

Söz konusu Kanun ile ülkemizden uluslararası koruma başvurusunda bulunan yabancıların müracaatlarının ardından yapılan değerlendirme neticesinde Avrupa’dan gelenleri mülteci statüsünde kabul etmekte, Avrupa dışından gelen yabancıları ise üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar uluslararası korumaya alarak şartlı mülteci statüsünde kabul etmektedir. Ancak böyle ikili tanımlama yapılmasına rağmen tüm başvuru sahiplerinin talepleri uluslararası koruma usulleri açısından hiçbir ayırım gözetilmeksizin, 1951 Cenevre Sözleşmesi, 1967 tarihli Protokol ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde yürütülmektedir. Söz konusu Kanun ülkemizin 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü altındaki yükümlülükleri açısından önemli bir mihenk taşıını oluşturmaktadır.

6458 sayılı Kanun’un 61, 62, 63’üncü maddeleri gereği Göç İdaresi Genel Müdürlüğünce, Türkiye’den uluslararası koruma talebinde bulunan yabancıların taleplerinin olumlu değerlendirilmesinin akabinde mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilmektedir.

Suriye’de yaşanan iç karışıklıktan dolayı ülkemize koruma amaçlı gelen Suriyeli yabancılar uluslararası koruma başvurularının bireysel olarak değerlendirme imkânı olmadığından geçici koruma kapsamına alınmıştır. Bu sebeple uluslararası koruma başvuru istatistiklerinde bu durum yansıtılmamıştır.

2.1.2. Prosedür

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 61, 62, 63’üncü maddeleri gereği Genel Müdürlüğümüzce ülkemizden uluslararası koruma talebinde bulunan yabancıların taleplerinin olumlu değerlendirilmesinin akabinde Mülteci, Şartlı Mülteci ve İkincil Koruma Statüsü verilmektedir.

➤ **Avrupa Ülkelerinden Gelen Başvuru Sahipleri:**

1951 Cenevre Sözleşmesi kapsamında uluslararası korumaya ihtiyacı olduğu için Avrupa ülkelerinden Türkiye’ye gelen ve uluslararası koruma talep eden yabancılar, eğer Cenevre Sözleşmesi’nin 1’inci maddesinde mülteci tanıma giren kriterlere sahipse, ülkemiz tarafından bu kişilere “mülteci statüsü” tanınır ve böylece uluslararası koruma altına alınır.

➤ Bu kişilerin uluslararası koruma işlemlerinin tamamı 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 6458 sayılı Kanun çerçevesinde Genel Müdürlüğümüzce yerine getirilmekte olup Türkiye’de daimi olarak ikametlerine izin verilmektedir.

➤ **Avrupa Dışındaki Ülkelerden Gelen Başvuru Sahipleri:**

1951 Cenevre Sözleşmesi kapsamında uluslararası korumaya ihtiyacı olduğu için Türkiye’ye Avrupa dışındaki ülkelerden gelen ve başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye’den ikamet izni talep eden yabancıların başvuruları Genel Müdürlüğümüzce incelenirken, aynı zamanda Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine (BMMYK) bildirilmekte ve söz konusu kişilerin bu kuruluşa kaydolmaları ve görüşme yapmaları sağlanmaktadır.

➤ Değerlendirme sonucunda başvuru sahibi eğer 1951 Cenevre Sözleşmesi’nin 1’inci maddesinde mülteci tanıma giren kriterlere sahipse, ülke-

miz tarafından bu kişilere “şartlı mülteci statüsü” tanınmakta, Türkiye’de geçici olarak ikametlerine izin verilmekte ve böylece bu kişiler (3’üncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar) uluslararası koruma altına alınmaktadır.

➤ **İnsan Hakları İhlaline ya da Zulme Uğrayacağı Yönünde Kuvvetli Şüphe Duyulan Başvuru Sahipleri:**

Türkiye, uluslararası koruma başvuru talebi ret edilen bir kişi hakkında hem ulusal mevzuatı hem de 1951 Cenevre Sözleşmesi’nin 33’ncü maddesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 3’ncü maddesi, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin 3’ncü maddesi ve BM Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesi’nin 7’nci maddesi ve ilgili AB Müktesebatını dikkate almakta olup ilgili kişinin insan hakkının ihlal edilmesi için gereken özeni göstermektedir.

Bu çerçevede, uluslararası koruma başvurusunun değerlendirilmesi sonucunda, başvuru sahibi 1951 Cenevre Sözleşmesi’nde yer alan mülteci kriterlerini taşımasa bile, kişinin durumu bu defa 6458 sayılı Kanun’un 63’üncü maddesi çerçevesinde değerlendirilerek, Türkiye’den çıkarılmadan önce, menşe ülkesine geri gönderilmesi halinde insan hakları ihlaline ya da zulme uğrayıp uğramayacağı araştırılmaktadır.

Bu kapsamda, başvuru sahibinin menşe ülkesine geri gönderilmesi halinde, gönderileceği ülkede ölüm cezası veya idam; ya da işkence görmesi veya insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyle veya cezaya maruz kalması, ya da uluslararası ve ülke içi silahlı çatışma durumlarında ayırım gözetmeyen şiddet nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehdit altında kalabileceği bir durum söz konusu ise böyle durumlarda, başvuru sahibi söz konusu ülkeye geri gönderilmemekte veya sınır dışı edilmemekte ve ülkemizde “ikincil koruma statüsü”nde kalmasına izin verilmektedir ve böylece bu kişiler uluslararası koruma altına alınır.

2.1.3. Uluslararası Koruma Başvuru İşlemleri

➤ Ülkemize yasal veya yasa dışı yollardan giriş yapan yabancıların buldukları İl Göç İdaresi Müdürlüklerine makul olan en kısa süre içerisinde müracaat etmeleri gerekmektedir.

- İlk müracaatları (yazılı dilekçeleri) alınan yabancıların kimlik tespitleri yapılarak fotoğraf ve parmak izleri alınır.
- Müracaatı işleme alınan yabancıların kaydı yapılır. Bu sırada, Uluslararası Koruma Başvuru Sahiplerine Tebliğ Edilecek Hususlar yazılı ve sözlü olarak müracaat sahibine tebliğ edilir. Avrupa ülkeleri dışından gelen başvuru sahipleri BMMYK'ya kaydolmaları yönünde bilgilendirilir. Bulaşıcı hastalık riski taşıyanların İl Sağlık Müdürlükleri ile koordineli tetkikleri yapılır. Sonunda kendisine bir Kişisel Görüşme Randevu Belgesi verilir.
- Verilen tarihte bir tercüman aracılığı ile kişisel mülakat yapılarak, mülakat raporu ile birlikte GöçNet'e girişi yapılır.
- Uluslararası koruma başvurusu inceleme aşamasında olan yabancı, Genel Müdürlüğün uygun göreceği bir ilde serbest ikamete tabi tutulur. Uydu İller olarak adlandırılan bu iller emniyet ve asayiş açısından sorun yaşanmayan ve yabancıların kontrollerinin de zor olmadığı 62 ilimizi kapsamaktadır.

*62 uydu il

- Bu illere sevk edilen yabancılar prosedüre dahil edilerek uluslararası koruma başvuru kayıt formu düzenlenmekte ve mülakatı alınarak mülakat raporunun düzenlenmesinin akabinde altı ay sürelerle uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi düzenlenerek belirli periyotlarla imzaya çağrılmaktadırlar.

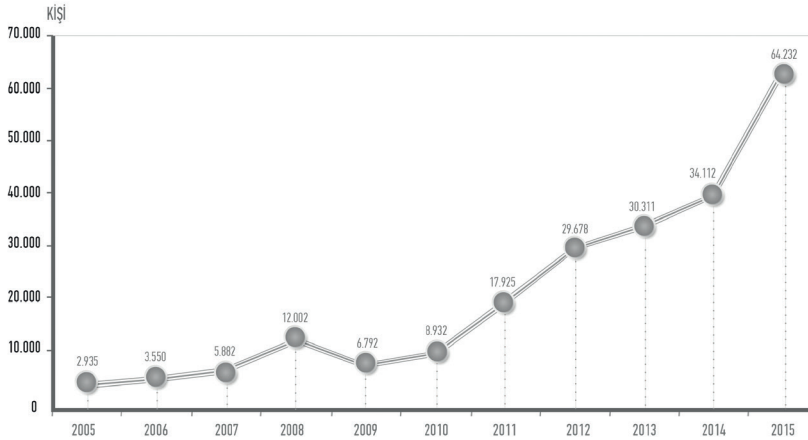
Ayrıca Yozgat ilinde bir adet 50 kişi kapasiteli Mülteci Barınma Merkezi bulunmakta olup, hassas gruplar olarak adlandırılacak grup üyeleri burada ikamete tabi tutulmaktadır.

- Başvuran hakkında nihai bir karar verilebilmesi için, Menşe Ülke Bilgileri çerçevesinde detaylı inceleme ve araştırma yapılmaktadır. Durumları mülteci kriterlerine uyan kişilere 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 6458 sayılı Kanun kapsamında uluslararası koruma sağlanmaktadır.
- Başta da belirtildiği gibi, statü verilen yabancı Avrupa ülkelerinden birinden gelmiş ise Türkiye’de daimi olarak ikametlerine izin verilmektedir. Avrupa dışından gelmiş bir yabancıya ise BMMYK tarafından 3’üncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar ülkemizde kalmasına izin verilerek uluslararası koruma sağlanmaktadır.
- Olumsuz karara karşı itiraz ve yargı yolu açık olup, bu hak kullanılmadığı takdirde yabancıların verilen süre zarfında ülkemizden çıkış yapması gerekmektedir.

2.1.4. Uluslararası Koruma Başvuru İstatistikleri

2015 yılında uluslararası koruma başvuru sayısı 2014 yılına göre % 64’lük bir artış ile 64.232’ye yükselmiştir. 2005 yılından 2015 yılı sonuna kadar yapılan uluslararası koruma başvuru sayısı ise 216.351’dir (Grafik 17).

Grafik 17. Yıllara Göre Toplam Uluslararası Koruma Başvuru Sayısı

Not: Bilindiği üzere, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 11 Nisan 2014 tarihinde operasyonel hale gelmiş olup bu tarihe kadar yaban-

cılarla ilgili iş ve işlemler Emniyet Genel Müdürlüğü ve taşra teşkilatı tarafından yürütülmekteydi. Ülkemizden uluslararası koruma başvurusunda bulunan yabancıların başvuruları İl Emniyet Müdürlükleri Yabancılar Şube Müdürlüklerince alınmakta ve başvurularına ilişkin tüm evrakları dosyalarında muhafaza edilmekteydi. Bununla beraber Emniyet Genel Müdürlüğü sürecinde 2005 yılından itibaren yabancıların uluslararası koruma başvurusu kayıtları manyetik ortamda (Access veri tabanında) muhafaza edilemeye başlandı. İllerden gelen başvuru kayıtları Emniyet Genel Müdürlüğünde İltica Programı adı verilen Access Veri Tabanında tutuldu ve istatistikler de bu veri tabanından alındı. Genel Müdürlüğümüzün operasyonel olduğu 11 Nisan 2014 tarihinden, GöçNet'in uygulamaya konulduğu ve taşra teşkilatımızın devralındığı 18 Mayıs tarihine kadar bu program Genel Müdürlüğümüzce de kullanıldı. Yabancılar Şube Müdürlüklerinden alınan başvurular Excel formatında Genel Müdürlüğümüze gönderildi ve sisteme işlendi. Bu manuel süreçte çok fazla hatalı kayıt sisteme işlendi ve bu veriler GöçNet'e aktarılmadan önce çok uzun süre hatalı verileri ayıklama ve GöçNet formatına uygun hale getirmek için çalışmalar yapıldı.

Bu nedenle; bugün GöçNet'te istatistiklerin zaman zaman neden farklılık gösterdiğini ifade edecek olursak;

➤ Hala veri analiz çalışmasına konu olan kayıtlar bulunmakta ve temizlenen ve uygun formata getirilen kayıtlar GöçNet'e aktarılmaktadır. Bu da zaman zaman başvuru sayılarını artırmaktadır.

➤ EMG kayıtları 2005 yılından itibaren manyetik ortamda tuttuğu için önceki yıllardan tespit edilen ve GöçNet'te yer almayan başvurular incelenip GöçNet'e aktarılmaktadır. Yine bu da sayıları artırmaktadır.

➤ GöçNet öncesi süreçte başvuru sahibi bir yabancıнын başvuru yılını takip eden yıllarda çocuğu olduğunda ya da menşe ülkesinden bir yakını gelip başvuruda bulunduğunda, başvuru tarihi olarak çocuğu olan ya da yakını gelen yabancıнын başvuru tarihi esas alındığından önceki yıllara ait sayılarda artışlar görülebilmekteydi.

➤ Yine anılan süreç hata yapılmasına çok müsait olduğundan eksik bilgiler ya da hatalı girilen bilgiler istatistikler de hataya, değişikliklere neden olmaktadır.

Avrupa Birliği ülkelerine yapılan uluslararası koruma başvuru sayıları değerlendirildiğinde; Türkiye 64.232 uluslararası koruma başvuru sayısı ile AB ve EFTA üye ülkelerin yer aldığı ülke sıralamasında 7'nci sırada yer almıştır (Tablo 10).

Tablo 10. AB ve EFTA Üye Ülkelerinde 2015 Yılında Uluslararası Koruma Başvurusu Yapan Yabancılar

S.N.	ÜLKE/YIL	2015	S.N.	ÜLKE/YIL	2015
1	ALMANYA	476.510	18	POLONYA	12.190
2	MACARİSTAN	177.135	19	İRLANDA	3.275
3	İSVEÇ	162.450	20	LÜKSEMBURG	2.505
4	AVUSTURYA	88.160	21	KIBRIS	2.265
5	İTALYA	84.085	22	MALTA	1.845
6	FRANSA	75.750	23	ÇEK CUMHURİYETİ	1.515
7	TÜRKİYE*	64.232	24	ROMANYA	1.260
8	HOLLANDA	44.970	25	PORTEKİZ	895
9	BELÇİKA	44.660	26	İZLANDA	345
10	İSVİÇRE	39.445	27	SLOVAKYA	330
11	BİRLEŞİK KRALLIK	38.800	28	LETONYA	330
12	FİNLANDİYA	32.345	29	LİTVANYA	315
13	NORVEÇ	31.110	30	SLOVENYA	275
14	DANİMARKA	20.935	31	ESTONYA	230
15	BULGARİSTAN	20.365	32	HIRVATİSTAN	210
16	İSPANYA	14.780	33	LİHTENŞTAYN	150
17	YUNANİSTAN	13.205			

Kaynak : http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_as_yappctza&clang=en (18.03.2016)

*Türkiye verileri Eurostat verileri arasında bulunmamakta olup karşılaştırma amacıyla tabloya dahil edilmiştir.

Avrupa Birliği ülkelerinde kabul edilen uluslararası koruma başvuru sayıları değerlendirildiğinde; Türkiye 3.364 kabul edilen uluslararası koruma başvuru sayısı ile AB ve EFTA üye ülkelerin yer aldığı ülke sıralamasında 14'üncü sırada yer almıştır (Tablo 11).

Tablo 11. AB ve EFTA Üye Ülkelerinde 2015 Yılında Sığınma Başvurusu Kabul Edilen Yabancılar

S.N.	ÜLKE/YIL	2015	S.N.	ÜLKE/YIL	2015
1	ALMANYA	140.910	18	İSPANYA	1.020
2	İSVEÇ	32.215	19	POLONYA	640
3	İTALYA	29.615	20	MACARİSTAN	505
4	FRANSA	20.630	21	İRLANDA	485
5	HOLLANDA	16.450	22	ROMANYA	480
6	AVUSTURYA	15.045	23	ÇEK CUMHURİYETİ	460
7	İSVİÇRE	14.000	24	PORTEKİZ	195
8	BİRLEŞİK KRALLIK	13.905	25	LÜKSEMBURG	185
9	BELÇİKA	10.475	26	LİTVANYA	85
10	DANİMARKA	9.920	27	ESTONYA	80
11	NORVEÇ	6.250	28	SLOVAKYA	65
12	BULGARİSTAN	5.595	29	İZLANDA	50
13	YUNANİSTAN	4.030	30	SLOVENYA	45
14	TÜRKİYE*	3.364	31	HIRVATİSTAN	40
15	FİNLANDİYA	1.680	32	LETONYA	20
16	KIBRIS	1.585	33	LİHTENŞTAYN	5
17	MALTA	1.250			

Kaynak: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asydcfsta&lang=en(18.03.2016)

*Türkiye verileri Eurostat verileri arasında bulunmamakta olup karşılaştırma amacıyla tabloya dahil edilmiştir.

Avrupa Birliği ülkelerinde reddedilen uluslararası koruma başvuru sayıları değerlendirildiğinde; Türkiye 751 reddedilen uluslararası koruma başvuru sayısı ile AB ve EFTA üye ülkelerinin yer aldığı ülke sıralamasında 18'inci sırada yer almıştır (Tablo 12).

Tablo 12. AB ve EFTA Üye Ülkelerinde 2015 Yılında Sığınma Başvurusu Reddedilen Yabancılar

S.N.	ÜLKE/YIL	2015	S.N.	ÜLKE/YIL	2015
1	ALMANYA	108.370	18	TÜRKİYE*	751
2	FRANSA	57.280	19	İRLANDA	665
3	İTALYA	41.730	20	LÜKSEMBURG	590
4	BİRLEŞİK KRALLIK	24.175	21	BULGARİSTAN	580
5	İSVEÇ	12.375	22	KIBRIS	480
6	BELÇİKA	8.945	23	MALTA	240
7	İSVİÇRE	7.840	24	PORTEKİZ	180
8	YUNANİSTAN	5.610	25	İZLANDA	180
9	HOLLANDA	4.015	26	HIRVATİSTAN	145
10	NORVEÇ	3.225	27	LETONYA	145
11	MACARİSTAN	2.915	28	ESTONYA	100
12	POLONYA	2.870	29	LİTVANYA	95
13	DANİMARKA	2.305	30	SLOVENYA	85
14	İSPANYA	2.220	31	SLOVAKYA	50
15	FİNLANDİYA	1.280	32	LİHTENŞTAYN	25
16	ÇEK CUMHURİYETİ	875	33	AVUSTURYA	-
17	ROMANYA	840			

Kaynak: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asy-dcfsta&lang=en(18.03.2016)

*Türkiye verileri Eurostat verileri arasında bulunmamakta olup karşılaştırma amacıyla tabloya dahil edilmiştir.

2.2. Geçici Koruma

Geçici koruma; bireysel uluslararası koruma başvurusu mekanizmasının etkin bir şekilde uygulanmasının mümkün olamayacağı ölçüde kitlesel göç hareketinin olduğu durumlarda, Bakanlar Kurulu kararı ile yürütülen acil ve geçici bir koruma tedbiridir. Uluslararası hukuk standartlarında; din, mezhep ve etnik köken ayırımı gözetmeksizin açık kapı politikası, geri göndermeme ilkesi ve temel ihtiyaçların karşılanması şeklinde üç temel kriteri bulunmaktadır.

6458 sayılı Kanun'un 91. maddesi ile düzenlenen ve ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara sağlanacak korumayı düzenleyen "Geçici Koruma"ya ilişkin yönetmelik 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

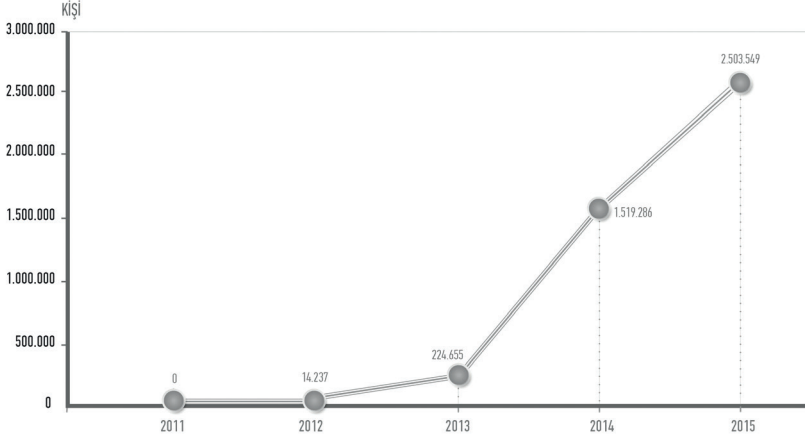
Yönetmelik ile "Geçici Koruma"nın kapsamı, bu kapsamda değerlendirilecek kişilerin hak ve yükümlülükleri, kayıt süreci, ülkede kalışlarına ilişkin belirleyici kriterler, kişilerin haklarına getirilebilecek kısıtlamalar gibi konular düzenlenmektedir. Söz konusu yönetmelik özellikle Suriyelilerin hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Yönetmelik kapsamında değerlendirilen kişilere, başta sağlık hizmetleri olmak üzere eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetler, ikamet ettikleri illerde imkânlar dâhilinde sağlanmaktadır.

Türkiye uluslararası hukuktan kaynaklanan sorumlulukları çerçevesinde Suriyelilere geçici koruma statüsü vermekte, onların temel hizmetlere erişimlerini sağlamak ve geri gönderilmekten korumaktadır.

Suriye'de yaşanan insani krizin büyümesi sonucunda sınır bölgemizde meydana gelen toplu nüfus hareketleri sonucunda ülkemize girişlerine izin verilmiştir. Giriş yapan Suriyeliler kayıt altına alınmış ve alınmaya devam etmektedir. 2015 yılı içerisinde 984.263 Suriyeli yabancının kayıtları alınmış ve yıl sonu itibarıyla geçici koruma altına

alınan Suriyeli vatandaşların biyometrik kayıt sayıları 2.503.549 olmuştur (Grafik 18).

Grafik 18. Geçici Koruma Altına Alınan Suriye Vatandaşlarına Ait Biyometrik Kayıtlar

2015 yılı sonu itibarıyla kayıt altına alınan Suriyeli yabancıların cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde; 2.503.549 Suriyeli yabancıнын 1.174.190'ünün kadın, 1.329.359'unun erkek olduğu görülmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Geçici Koruma Altına Alınan Suriyeli Yabancıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYET	KİŞİ SAYISI	YÜZDESİ
TOPLAM	2.503.549	100%
KADIN	1.174.190	46,90%
ERKEK	1.329.359	53,10%

2015 yılı sonu itibarıyla kayıt altına alınan Suriyeli yabancıların yaşlara göre dağılımları incelendiğinde; 2.503.549 Suriyeli yabancıнын 310.230'unun 0-4 yaş grubunda olduğu, 149.717'sinin 35-39 yaş

grubunda olduğu 49.902'sinin 65 yaş üstünde olduğu görülmektedir (Tablo 14).

Tablo 14. Geçici Koruma Altına Alınan Suriyeli Yabancıların Yaşlara Göre Dağılımı

YAŞ GRUBU	KİŞİ SAYISI	YÜZDESİ
TOPLAM	2.503.549	100%
0-4	310.230	12,40%
5-9	357.387	14,30%
10-14	268.015	10,70%
15-19	284.688	11,40%
20-24	295.877	11,80%
25-29	241.016	9,60%
30-34	201.728	8,10%
35-39	149.717	6,00%
40-44	108.347	4,30%
45-49	86.365	3,40%
50-54	69.045	2,80%
55-59	47.640	1,90%
60-64	33.592	1,30%
65+	49.902	2,00%

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından, Suriye'den ülkemize gelenler için geçici barınma merkezleri kurulmuştur. Suriye'den ülkemize yönelik nüfus hareketleri hakkında 31 Aralık 2015 tarihinde AFAD tarafından yayınlanan bilgi notunda; 10 şehirde (Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Mardin, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Adana, Malatya) kurulan geçici barınma merkezlerinde 267.243 Suriyeli yabancıların olduğu belirtilmektedir (Tablo 15).

Tablo 15. Geçici Barınma Merkezlerindeki Geçici Koruma Altına Alınan Suriyeli Yabancılar

İL	GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ	ÇADIR SAYISI	MEVCUT SURİYELİ	İL MEVCUDU
ŞANLIURFA	Ceylanpınar	4.771 Çadır	21.691	108.622
	Akçakale	5.000 Çadır	29.348	
	Harran	2.000 Çadır	14.043	
	Suruç	7.000 Çadır	25.581	
	Viranşehir	4.100 Çadır	17.959	
GAZİANTEP	İslahiye (1)	1.898 Çadır	8.447	41.591
	İslahiye(2)	2.364 Bölme	10.470	
	Karkamış	1.686 Çadır	7.253	
	Nizip (1)	1.858 Çadır	10.527	
	Nizip(2)	938 Konteyner	4.894	
KİLİS	Öncüpınar	2.063 Konteyner	10.379	33.771
	Elbeyli Beşiriye	3.592 Konteyner	23.392	
HATAY	Altınözü (1)	263 Bölme	1.331	15.280
	Altınözü (2)	622 Çadır	2.935	
	Yayladağı (1)	236 Çadır, 310 Bölme	2.715	
	Yayladağı (2)	510 Çadır	3.125	
	Apaydın	1.181 Konteyner	5.174	
MARDİN	Derik	2.100 Bölme	8.856	11.924
	Midyat	1.300 Çadır	3.068	
	Nusaybin	3.270 Bölme	0	
KAHRAMANMARAŞ	Merkez	3.684 Çadır	18.102	18.102
ADANA	Sarıçam	2.162 Çadır	10.746	10.746
ADİYAMAN	Merkez	2.260 Çadır	9.934	9.934
OSMANİYE	Cevdetiye	2.012 Çadır	9.341	9.341
MALATYA	Beydağı	2.083 Konteyner	7.932	7.932
TOPLAM	47.406 Çadır ve Bölme			267.243
	11.857 Konteyner			
	Toplam: 59.263			

Geçici barınma merkezlerinde 31 Aralık 2015 itibarıyla, yürütülen eğitim hizmetleri kapsamında 1.211 derslikte toplam 78.707 çocuk ve gence eğitim verilmiştir, sağlık hizmetleri kapsamında günlük 7.442 poliklinik hizmeti gerçekleştirilmiştir. Ayrıca kamplarda 31 Aralık 2015 tarihine kadar 151.746 doğum gerçekleşmiş olup, toplam gerçekleşen poliklinik hizmeti sayısı 5 milyonu aşmaktadır (Tablo 16 ve 17).

Tablo 16. Geçici Koruma Altına Alınan Suriyeli Yabancılara Sağlanan Eğitim Hizmetleri

Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı				Öğretmen		Yetişkin Kursları			
	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Türk	Arap	Devam Eden		Tamamlanan	
							Kurs	Kursiyer	Kurs	Kursiyer
1.211	6.857	42.491	20.051	9.308	315	2.532	298	13.936	2.036	61.749

Tablo 17. Geçici Koruma Altına Alınan Suriyeli Yabancılara Sağlanan Sağlık Hizmetleri

Doktor Sayısı		Geçici Barınma Merkezleri			
Yerli	Yabancı	Poliklinik		Hastaneye Sevk	
		Günlük	Toplam	Günlük	Toplam
96	20	7.442	4.886.843	2.275	906.869

Hastane Verileri						
Poliklinik		Hastanede		Türkiye Geneli Doğum	Ameliyat	
Günlük	Toplam	Günlük	Toplam		Günlük	Toplam
12.589	5.839.073	792	455.950	151.746	516	313.117

Gerek barınma merkezlerinde gerekse illerde ikamet eden Suriyeli yabancılara Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından psikososyal destek hizmetleri sunulmaktadır. 2015 yılında geçici barınma merkezlerinde sunulan hizmetlere ilişkin olarak; toplamda 71.698 geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli yabancıya psikososyal destek hizmeti verilmiştir (Tablo 18).

Tablo 18. Geçici Koruma Altına Alınan Suriyeli Yabancılara Sağlanan Psikososyal Destek Hizmetleri

İL	PSİKOSOSYAL DESTEK HİZMETİ SAĞLANAN KİŞİ SAYISI
ŞANLIURFA	5.000
KİLİS	34.621
GAZİANTEP	13.148
KAHRAMANMARAŞ	591
MARDİN	3.221
OSMANİYE	3.044
MALATYA	4.594
ADİYAMAN	509
ADANA	6.790
DİĞER	180
TOPLAM	71.698

Ülkemizde geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeli yabancılara 29/04/2011 tarihinden itibaren sunulan sağlık hizmetleri, geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Sağlık Bakanlığının kontrolü ve sorumluluğunda yürütülmektedir. Hali hazırda bu hizmetler, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yayımlanan 2015/8 sayılı Genelge ve Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan 04/11/2015 tarihli ve 9648 sayılı “Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar” yönergesi çerçevesinde yürütülmektedir.

Sağlık Bakanlığı tarafından birinci basamak koruyucu, tanı ve tedavi edici sağlık hizmetleri kapsamında; ayaktan tanı ve tedavi hizmetleri, bağışıklama hizmetleri, bulaşıcı hastalık ve salgın ile mücadele hizmetleri, tüberkülozla mücadele hizmetleri, çevre sağlığı hizmetleri, kadın ve üreme sağlığı hizmetleri, çocuk ve ergen sağlığı hizmetleri verilmektedir. Bu hizmetlerin sunumu; geçici barınma merkezlerinde toplum sağlığı merkezi personeli, geçici barınma merkezleri dışında ise başvurdukları aile ya da toplum sağlığı merkezi personeli tarafından gerçekleştirilmektedir.

2015 yılında geçici barınma merkezlerinde, sağlık hizmetleri kapsamında toplam 175.882 aşılama yapılmıştır. Bu aşılama çalışmalarının 41.527'sini bebek izlem sayısı, 29.031'ini çocuk izlem sayısı oluşturmaktadır (Tablo 19).

Tablo 19. Geçici Barınma Merkezlerinde Gerçekleştirilen Aşı, Bebek ve Çocuk İzlem Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

<i>Yapılan Hizmet</i>	<i>Başlangıçtan-2012 Yılı Sonuna Kadar</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
<i>Aşı Sayısı</i>	45.351	182.254	163.471	175.882
<i>Bebek İzlem Sayısı</i>	4.573	32.528	33.266	41.527
<i>Çocuk İzlem Sayısı</i>	3.831	42.522	22.526	29.031

Geçici barınma merkezlerinde, sağlık hizmetleri kapsamında 2015 yılında toplam 869.213 muayene yapılmıştır (Tablo 20).

Tablo 20. Geçici Barınma Merkezlerinde Gerçekleştirilen Muayene Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

	<i>Başlangıçtan-2012 Yılı Sonuna Kadar</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
<i>Genel Toplam</i>	188.927	873.888	669.546	869.213
<i>Aile Hekimi Uzmanı</i>	17.639	95.024	86.862	139.529
<i>Pratisyen Hekim</i>	171.288	778.864	582.684	729.684

Kölelik, dünyada resmen yasaklanmasına rağmen, köleleştirme ve köle muamelesi yapma, başka görünümde devam etmiştir. Günümüzde, “insan ticareti suçu” bu görünümünden biri olup, “kadınların, çocukların ve erkeklerin sömürü amacıyla kaçırılması zorla alıkonulması ve zorla çalıştırılması” olarak ifade edilebilmektedir. “İnsan ticareti”; yoksulluk ve daha iyi yaşam isteği, toplumsal değerlerin yok edilmesi, politik ve ekonomik alanda kaynak ülkelerde baş gösteren sorunlar, ucuz işgücü ve eğlence sektöründe mevcut talep, suçtan elde edilen menfaatin yüksek olması gibi nedenlerle tüm dünyada yaygın olarak yaşanmaktadır.

Türkiye’de insan ticaretine yönelik tartışmaların gündeme gelmesi ve bu alanda politika geliştirilmesi pek çok AB üye ülkesinde olduğu gibi 2000’li yılların başında gerçekleşmiştir. 2000 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Sınır Aşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol (Palermo Protokolü) kabul edilmiştir. Taraf devletler tarafından ceza kanunlarında insan ticaretinin suç olarak düzenlenmesi ve faillerinin cezalandırılmasını amaçlayan Palermo Protokolü’ne günümüze kadar Türkiye’nin de aralarında bulunduğu 157 devlet taraf olmuştur.

İnsan ticareti suçu Türk Ceza Kanunu’nun 80’inci maddesinde, ‘zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma, tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme veya sevk etme ya da barındırma’ olarak ifade edilmiştir. Bu suçu işleyen kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

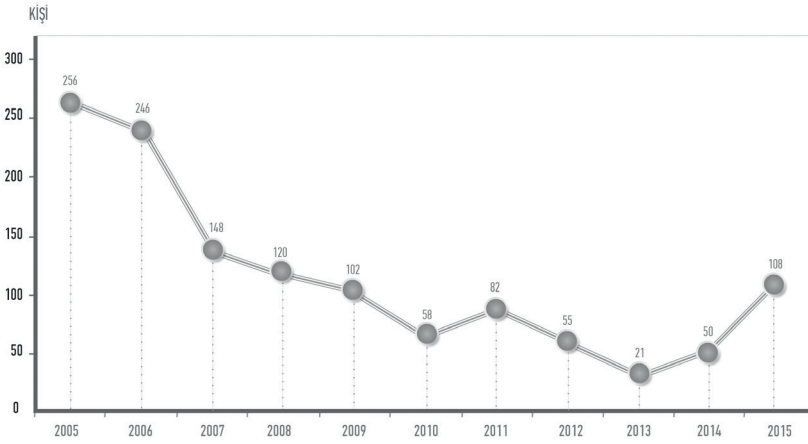
İnsan ticareti kavramı ile göçmen kaçaklığı kavramı birbirinden ayrı tutulması gereken kavramlardır. İnsan ticaretinin gerçekleşmesi için mağdurların zorlanması, kandırılması söz konusuysen, göçmen

kaçakçılığında esas olarak göçmenlerin rızası söz konusudur. Göçmen kaçakçılığında yasa dışı göçmen ile suç örgütü arasındaki ilişki çoğu zaman sınırın yasa dışı yollardan geçilmesi ile sona ermekteyken, insan ticaretinde mağdur ile suç örgütü arasındaki ilişki mağdurun iradesi dışında devam etmektedir. İnsan ticaretinde kişilerin istismarı söz konusuyken, göçmen kaçakçılığında istismar amacı yoktur. Göçmen kaçakçılığı devlet aleyhine işlenen bir suç iken, insan ticareti kişiye karşı işlenen ve ağır insan hakları ihlallerine neden olan bir suçtur. Göçmen kaçakçılığı her zaman sınırı aşan nitelik gösterirken, insan ticaretinin her zaman sınırı aşan özelliği yoktur.

1. İnsan Ticareti Mağduru Olarak Tespit Edilenler

2015 yılında tespit edilen insan ticareti mağduru sayısı 2014 yılına göre % 116'lık bir artışla 108 olmuştur. 2005 yılından 2015 yılı sonuna kadar tespit edilen mağdur sayısı ise 1.246'dır (Grafik 19).

Grafik 19. 2005-2015 Yılları Arasında İnsan Ticareti Mağduru Olarak Tespit Edilenler

2005-2015 yılları arasında tespit edilen mağdurların tespit edildikleri iller incelendiğinde; İstanbul ili 337 kişi ile ilk sırada, Antalya

ili 249 kişi ile ikinci sırada ve Ankara ili 135 kişi ile üçüncü sırada yer almıştır (Tablo 21).

Tablo 21. 2005-2015 Yılları Arasında İnsan Ticareti Mağduru Olarak Tespit Edilenler (İlk 10 İl)

İL	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	TOPLAM
İSTANBUL	55	28	44	42	48	13	31	14	1	12	49	337
ANTALYA	55	75	43	20	6	9	6	5	7	11	12	249
ANKARA	38	24	5	6	6	10	23	11	4	1	7	135
İZMİR	14	29	14	7	4	5				1	11	85
TRABZON	7	24	5	12	9	2	3	1			2	65
MUĞLA	2	11		12	1	1	3	2	3	5	5	45
AYDIN	13	3	4	2	12	1		1			1	37
ARTVİN	9	3	3	3	2		4	8	1			33
MERSİN	20	4	3	1		1			1			30
BURSA	4	2	1		1		2		2	8	1	21
DİĞER	39	43	26	15	13	16	10	13	2	12	20	209
TOPLAM	256	246	148	120	102	58	82	55	21	50	108	1.246

2. İnsan Taciri Olarak Tespit Edilenler

2015 yılında insan taciri olarak tespit edilenlerin sayısı 2014 yılına göre % 7'lik bir artışla 87 olmuştur. 2005 yılından 2015 yılı sonuna kadar tespit edilen tacir sayısı ise 2.192'tir (Grafik 20).

Grafik 20. 2005-2015 Yılları Arasında İnsan Taciri Olarak Tespit Edilenler

İnsan ticareti suçu ile ilgili ceza davalarına ilişkin olarak Adalet Bakanlığı istatistikleri incelendiğinde; 2015 yılında toplam 285 ceza davasının insan ticaretine konu olduğu görülmektedir (Tablo 22).

Tablo 22. İnsan Ticareti Suçu İle İlgili Ceza Davaları

YIL	DAVA SAYISI	SANIK SAYISI	MAĞDUR SAYISI
2008	182	792	718
2009	263	1.224	1.107
2010	290	1.679	1.679
2011	279	1.636	1.519
2012	304	1.715	1.918
2013	322	1.772	1.679
2014	231	1.976	2.154
2015	285	1.974	2.326

Göçmen kaçakçılığı suçu ile ilgili ceza davalarına ilişkin olarak Adalet Bakanlığı istatistikleri incelendiğinde; 2015 yılında toplam 1.774 ceza davasının göçmen kaçakçılığına konu olduğu görülmektedir (Tablo 23).

Tablo 23. Göçmen Kaçakçılığı Suçu İle İlgili Ceza Davaları

YIL	DAVA SAYISI	SANIK SAYISI	MAĞDUR SAYISI
2008	2.231	5.814	14.327
2009	2.342	7.005	12.087
2010	2.500	7.350	10.012
2011	2.167	7.083	9.160
2012	1.959	6.739	8.922
2013	1.835	6.266	9.999
2014	1.692	6.203	11.367
2015*	1.774	6.691	16.324

* 2015 yılı verileri ilk üç dönemi (Ocak-Eylül) kapsamaktadır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde, yabancılara etkin, kesintisiz ve hızlı hizmet sunmak amacıyla kurulan ve 20/08/2015 tarihi itibarıyla faaliyete geçen Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER ALO 157), 7 gün 24 saat kesintisiz bir şekilde Türkçe, Arapça, İngilizce ve Rusça dillerinde yabancıların tüm soru ve sorunlarına cevap vermektedir.

İnsan ticareti mağdurlarına yönelik bir acil yardım ve ihbar hattı olan YİMER, aynı zamanda yabancıların vize, ikamet, uluslararası koruma, geçici koruma gibi konularda sordukları tüm sorulara yanıt bulabilecekleri bir iletişim merkezidir.

YİMER'de bulunan ve çağrı karşılayan yabancı temsilcileri, yabancılara bilgi vermek dışında, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün etki alanına giren tüm konulara ilişkin şikâyetleri karşılamakta, kayıt altına almakta, Kurumun ilgili birimlerine söz konusu şikâyetleri iletmekte

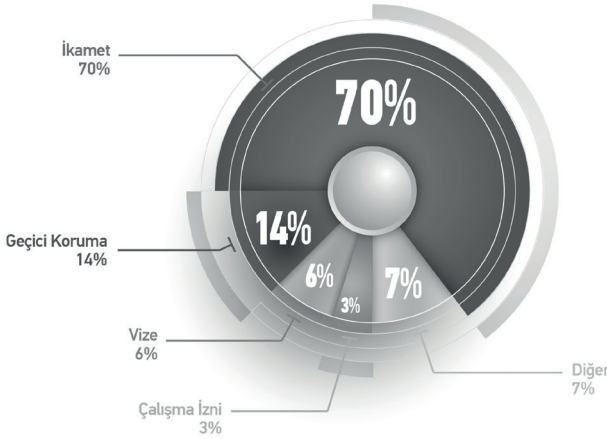
ve sonucunu takip ederek ALO 157'yi arayan yabancılara geri bildirimde bulunmaktadır.

Bunun dışında YİMER, acil yardıma ihtiyaç duyan yabancılara ilgili kolluk kuvvetleriyle koordineli şekilde yardım sağlamaktadır. Gereken durumlarda yabancılara kolluk birimleri ile temas geçebilmesi adına dolaylı olarak tercüme hizmeti de sunmaktadır. Bu doğrultuda 158 Sahil Güvenlik, 155 Polis İmdat, 156 Jandarma ve 112 Acil Çağrı hatlarına yönlendirilen çağrılarla birçok operasyon gerçekleştirilmiş ve yaklaşık 2.500 kişi kurtarılmıştır.

1. Konularına Göre Gelen Çağrılar

YİMER'e gelen sorular konularına göre incelendiğinde, %70'ini ikamet konusu içermektedir (Grafik 21).

Grafik 21. Konularına Göre Gelen Çağrılar

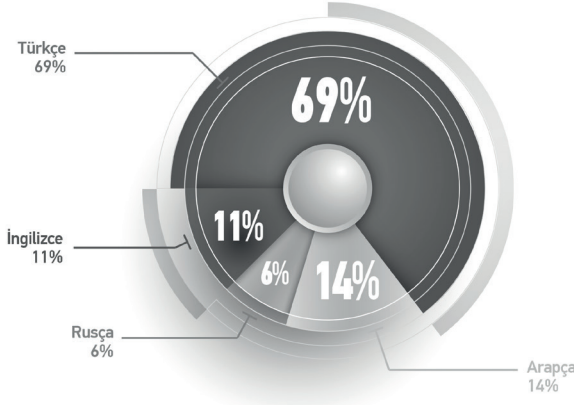

2. Dillerine Göre Gelen Çağrılar

Yabancılara tüm soru ve sorunlarına cevap vermekte olan YİMER, Türkçe, Arapça, İngilizce ve Rusça dillerinde hizmet vermektedir. Bu

dillerden en çok cevap verilirken kullanılan dil %69 oran ile Türkçe'dir (Grafik 22).

Grafik 22. Dillerine Göre Gelen Çağrılar

Kaynakça

1. Çiçekli, B. (Editör) (2009), Göç Terimleri Sözlüğü, Cenevre: IOM.
2. Sığınma Başvuruları, (18.03.2016)<<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.
3. Sığınma Başvuruları Kararı ve Yeniden Yerleştirme,(18.03.2016) <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.
4. Türkiye ve Göç, (02.02.2015) 09.03.2015 <http://www.goc.gov.tr/>.
5. Çalışma Ortamı. ISBN 1302-3519. 97 (Mart-Nisan 2008) <http://calismaortami.fisek.org.tr/wp-content/uploads/calisma_ortami97.pdf>.
6. Yabancıların Çalışma İzinleri, (24.12.2015) <<http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/ShowProperty/WLP%20Repository/csgb/dosyalar/istatistikler/Yabanci-Izinleri-2014>>.
7. Adalet Bakanlığı Verileri
8. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Verileri
9. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Verileri
10. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Verileri

11. Emniyet Genel Müdürlüğü Verileri
12. Gençlik ve Spor Bakanlığı Verileri
13. Jandarma Genel Komutanlığı Verileri
14. Milli Eğitim Bakanlığı Verileri
15. Sağlık Bakanlığı Verileri
16. Sahil Güvenlik Komutanlığı Verileri
17. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Verileri
18. Türkiye-AB Vize Muafiyeti Süreci ve Geri Kabul Anlaşması Hakkında Temel Sorular ve Yanıtları, T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, <http://www.ab.gov.tr/>.
19. Ekşi, N. (2014), Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku, İstanbul: Beta.